

”MISTÄ JUTeltais ENSI VIKOLLA?”

Miesten Vuoro -toimintamallin kehittäminen nuorten miesten yksinäisyyden vähentämiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi

---

TIIVISTELMÄ

Hemmo Rättyä

”Mistä juteltais ensi viikolla?” – Miesten Vuoro toimintamallin kehittäminen nuorten miesten yksinäisyyden vähentämiseksi ja syrjäytymisen ehkäisyksi

47 sivua ja 2 liitettä

Toukokuu 2020

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaalialan ammattikorkeakoulututkinto

Sosionomi (AMK)

Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää toimintamalli nuorten miesten kohtaamiseen ja keskustelun avaamiseen seksuaalisuuteen ja ihmissuhteisiin liittyvistä teemoista. Opinnäytetyössä kehitetty toimintamalli on osa NIKO -97 hanketta, joka on vuosina 2018-2020 toteutettu Kohtaus Ry:n ja Metropolia AMK:n yhteinen kehittämishanke. Hanke sai rahoituksensa Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitokselta Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön terveyden edistämisen määrärahasta.

Opinnäytetyössä toteutettu toimintamalli on luotu hyödyntäen osallistavan toimintatutkimuksen menetelmiä. Teoreettisessa viitekehyksessä käsiteltiin syrjäytymistä, yksinäisyyttä, nuoria miehiä, seksuaaliterveyttä ja sosiaalisia taitoja. Toimintamallissa hyödynnetty aineisto on kerätty havainnointipäiväkirjan ja kyselylomakkeen avulla.

Toimintamalli on luotu laajan ryhmätoiminnasta saadun tiedon, kokemusten, muistiinpanojen ja niiden systemaattisen analysoinnin tuloksena. Toimintamalli on julkaistu Miesten Vuoro nimellä internetissä ja sen on tarkoituksena olla työväline nuoria miehiä työssään kohtaaville sosiaalialan ammattilaisille.

Asiasanat: toimintamalli, nuoret miehet, syrjäytyminen, kohtaaminen

ABSTRACT

Hemmo Rättyä

“What should we talk about next week?” The development of Miesten Vuoro -operating model for the prevention of social exclusion and loneliness among young men
47 pages and 2 appendices

May 2020

Diaconia University of Applied Sciences

Bachelor’s Degree Programme in Social Services

Bachelor of Social Services

The goal of this thesis was to create an operating model for engaging young men and enabling discussion about different themes involving sexuality and relationships. The developed operating model is a part of NIKO -97 development project. NIKO -97 was a collaborative development project between Kohtaus Ry and Metropolia University of Applied Sciences in the years 2018-2020. The project was funded by the Finnish institute of health and welfare.

The developed operating model was created using the methods of participatory action research. The theoretic framework consists of the following concepts: social exclusion, loneliness, young men, sexual health and social skills.

The operating model was created using a large set of data comprised of observational diary and questionnaires which were systematically and meticulously analysed. The operating model is called “Miesten Vuoro” and it has been released on the internet. The idea of the operating model is to be a toolkit for personnel working in the field of social services, and especially for those who engage with young men professionally.

Keywords: operating model, young men, social exclusion, engaging

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 TAUSTA JA YHTEISTYÖTAHOT	6
2.1 Kohtaus Ry	6
2.2 NIKO -97 hanke	6
2.3 Ryhmiä muualla.....	7
2.4 Opinnäytetyön kohderyhmät	8
3 TEORIA JA KESKEISET KÄSITTEET	9
3.1 Nuoret miehet	9
3.2 Syrjäytyminen.....	9
3.3 Seksuaalinen syrjäytyminen	11
3.4 Yksinäisyys.....	12
3.5 Sosiaaliset taidot	14
3.6 Osallisuus	14
3.7 Seksuaaliterveys	15
4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET.....	17
5 MENETELMÄT	18
5.1 Osallistava toimintatutkimus	18
5.2 Tiedonkeruu.....	21
5.2.1 Havainnointi ja työkalut siihen	22
5.2.2 Kyselyt	23
5.3 Tutkijan ja tutkittavan roolit.....	23
6 PROSESSIN KUVAUS.....	25
6.1 Ryhmätoiminnan kuvaus	25
6.1.1 Osallistujamäärät.....	25
6.1.2 Ryhmätapaamisten rakenne	26
6.2 Aineisto ja sisällönanalyysi	26
6.2.1 Aineiston pelkistäminen.....	28
6.2.2 Pelkistettyjen ilmausten ryhmittely.....	30
7 TULOKSET.....	31
7.1 Yleisesti tuloksista.....	31

7.2 Ryhmänohjaus	31
7.3 Osallisuus	32
7.4 Kohtaaminen.....	33
7.5 Tila.....	34
7.6 Rakenne	35
7.7 Viestintä.....	36
7.8 Miesten Vuoro -toimintamalli	37
8 JOHTOPÄÄTÖKSET, ARVIOINTI JA POHDINTA.....	39
8.1 Prosessin arviointi	39
8.2 Tavoitteiden toteutumisen ja vaikutusten arviointi	39
8.3 Opinnäytetyön eettisyys	40
8.4 Opinnäytetyön luotettavuus.....	42
8.5 Oma ammatillinen kehitys.....	43
8.6 Pohdinta.....	44
8.6.1 Asenteista ja resursseista.....	46
8.6.2 Ideoita jatkokehittämiseen	47
LÄHTEET	48
LIITE 1. PALAUTEKYSELY	52
LIITE 2. NIKO -97 HANKEHAKEMUS	54

1 JOHDANTO

Suomessa elää joukko syrjäytyneitä nuoria miehiä, jotka ovat opintojen ja työelämän ulkopuolella tai sairaseläkkeellä. Näitä nuoria miehiä yhdistävät usein yksinäisyys, eristäytyneisyys ja moninaiset mielenterveysongelmat. Monilla heistä on puutteelliset sosiaaliset taidot ja tunnetaidot sekä heikot seksuaaliterveystiedot. Suomessa syrjäytymistä voidaan pitää sukupuolittuneena ongelmana. Vuonna 2010 kaksi kolmasosaa Suomen syrjäytyneistä nuorista oli miehiä. (Myrskylä 2012, 3.) Myös yksinäisyyden kokemuksessa on eroja. Pojat sekä aikuiset miehet kokevat emotionaalista yksinäisyyttä naisia useammin (Junttila 2015, 43). Lisäksi suomalaiset miehet tekevät naisia useammin itsemurhan. Vuonna 2018 itsemurhan tehneistä 76% oli miehiä ja samana vuonna suomalaisista työikäisistä kuolleista miehistä 9% teki itsemurhan. (THL, 2019.)

Nuorten miesten marginalisoituminen ja tätä myötä mahdollinen syrjäytyminen ja radikalisoituminen ovat globaaleja ilmiöitä, jotka koskettavat myös Suomea. Nuoret miehet painivat omaa identiteettiään rakentaessaan niiden maskuliinisten vaatimusten kanssa, joita he kohtaavat ympäristössään. Sopeutumattomuus vaadittuihin ihanteisiin voi pahimmillaan johtaa väkivallantekoihin. (Kiilakoski 2009, 47.)

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen Seli-toimintaohjelman tavoitteisiin kuuluu syrjäytymisvaarassa olevien nuorten tavoittaminen sekä seksuaalikasvatuksen integroiminen nuorille suunnattuihin hankkeisiin (Edistä, ehkäise, vaikuta – Seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelma 2014-2020, 54-55). Nuorilla miehillä on järjestötasolla todennettu tarve keskustella ihmissuhteisiin, seksuaalisuuteen ja seksiin liittyvistä asioista, mutta hyvin vähän paikkoja sen tekemiseen (Niko -97 hankehakemus). (Liite 2). Nuoret tarvitsevat sosiaalipalveluita, jotka kykenevät vastaamaan nuorten muuttuviin ja usein haastaviin elämäntilanteisiin ja näin myös ehkäisemään syrjäytymistä (Karvonen, Kestilä & Kauppinen 2017, 27). Tarvitaan aika ja paikka, missä voi esittää kysymyksiä, saada vastauksia ja osallistua keskusteluun – paikka, jossa voi opetella tunnistamaan ja sanoittamaan tunteita sekä konkreettisesti harjoitella sosiaalisia taitoja. Tila, jossa voi puhua vertaistensa kanssa turvallisesti

seksuaalisuudesta, seksistä, miehuudesta, yksinäisyydestä, syrjäytymisestä sekä oman paikkansa löytämisestä yhteiskunnassa miehenä.

Opinnäytetyön tarkoitus on vastata tarpeeseen luomalla osallistava toimintamalli nuorten miesten kanssa työskenteleville sosiaalialan ammattilaisille. Työ kytkeytyy NIKO -97 hankkeeseen, joka on Terveysten- ja hyvinvoinnin laitoksen rahoittama kehittämishanke, jossa toteuttajina ovat Kohtaus Ry ja Metropolia AMK. NIKO -97 hankkeen tavoitteena on kaventaa terveystietoja vahvistamalla syrjäytymisvaarassa olevin nuorten miesten seksuaaliterveystietoja, sosiaalisia taitoja sekä kykyä tunnistaa ja sanoittaa tunteita ja tarpeita. Tätä kautta tuetaan miesten ystävyys- ja seurustelu-suhteiden syntymistä, mielenterveyttä ja väkivallattomuutta. Työskentelen itse Kohtaus Ry:llä ja toimin hankkeessa työnimikkeellä ryhmäfasilitaattori. Työnkuvaani kuuluu miesryhmien ohjaus sekä toimintamallin kehittäminen.

Opinnäytetyössä kuvaan mallintamisprosessin ja esittelen toimintatutkimukseen perustuvan toimintamallin, joka julkaistaan kaikille avoimien internetsivujen muodossa. Toimintamallin on tarkoitus toimia työkalupakkina nuoria miehiä kohtaaville ammattilaisille tarjoten keinoja seksuaalisuus- ja ihmissuhdeteemaisten vertaisryhmien ohjaamiseen. Lisäksi toimintamallin tarkoitus on madaltaa sosiaalialan ammattilaisten kynnystä seksuaalisuuteen liittyvien teemojen puheeksi ottamisessa nuorten miesten parissa.

2 TAUSTA JA YHTEISTYÖTAHOT

2.1 Kohtaus Ry

Kohtaus Ry on Helsingissä toimiva vuonna 2014 rekisteröity yleishyödyllinen yhdistys. Kohtaus Ry:n missio on nuorten aikuisten yksinäisyyden vähentäminen ja syrjään jäämisen ennaltaehkäisy. Kohtaus Ry ylläpitää kahta kaupunkiolohuonetta Helsingissä. Kaupunkiolohuoneet sijaitsevat Vallilassa ja Malmilla. Kaupunkiolohuoneet ovat osa yhdistyksen kehittämää Kohtaus-mallia ja niiden toimintaa rahoittaa sosiaali- ja terveysministeriö Veikkauksen tuotoilla (Kohtaus Ry. Yhdistys. 2020).

Kohtaus Ry:n kaupunkiolohuoneet ovat tapahtuma- ja kohtaamispaikkoja nuorille aikuisille ikähaarukalla 18-30 vuotta. Kaupunkiolohuoneet ovat avoinna iltapainotteisesti eikä mihinkään toimintaan tarvitse ilmoittautua. Toiminta on puoluepoliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumatonta sekä päihteetöntä. Lähes kaikki toiminta on ilmaista osallistujille. Kaupunkiolohuoneissa noudatetaan turvallisten tilojen periaatteita.

Kohtauksen motto on ”Ei tarte olla yksin, jos ei halua”, ja siihen tiivistyy kaiken toiminnan ajatus. Kohtauksen toiminta on yksilöllisesti tuettua yhteisötoimintaa, mikä tarkoittaa sitä, että kävijöitä tuetaan henkilökohtaisesti sekä omaan elämään liittyvissä asioissa että yhteisöön integroitumisessa. Kohtauksen kaupunkiolohuone Vallilassa tavoitti vuoden 2019 aikana 339 nuorta aikuista. Malmilla ovensa syyskuussa avannut kaupunkiolohuone tavoitti ensimmäisen kolmen kuukauden aikana yhteensä 115 nuorta aikuista. (Kohtaus Ry. Toimintakertomus 2019.)

2.2 NIKO -97 hanke

NIKO -97 on Kohtaus Ry:n ja Metropolia ammattikorkeakoulun yhteinen kehittämisshanke, joka saa sosiaali- ja terveysministeriön myöntämää valtionavustusta terveyden edistämisen määrärahasta (Metropolia. NIKO -97 hanke). Hanke on toteutettu vuosina 2018-2020. Hankkeessa työskentelee henkilöitä Kohtaus Ry:stä ja Metropolia ammattikorkeakoulusta.

Hankkeessa luodaan ryhmätoimintaan perustuvaa mallia, jolla tuetaan nuorten miesten seksuaaliterveyttä. Kehittämisen lähtökohtina ovat nuorten miesten itsensä esiin nostamat tarpeet, ammattilaisten havainnot ja aiheeseen liittyvä tutkimustieto. (Metropolia. NIKO -97 hanke.) Hankkeen tavoitteena on edistää nuorten miesten ystävyyss- ja seurustelusuhteiden syntymistä harjoittelemalla mm. sosiaalisia taitoja sekä tunteiden ja tarpeiden ilmaisua. Lisäksi tavoitteena on tukea miesten mielenterveyttä sekä ennaltaehkäistä itseä ja/tai muita vahingoittavaa seksuaalikäyttäytymistä. (Metropolia. NIKO -97 hanke.) Kehitettävän mallin lisäksi hankkeessa tuotetaan toimintaa tukevaa tietoa ja koulutusta henkilöille, jotka kohtaavat näiden haasteiden kanssa eläviä nuoria miehiä päivittäisessä työssään (Metropolia. NIKO -97 hanke.)

Käytännön tasolla NIKO -97 hanketta toteutettiin Miesten Vuoro -ryhmätoiminnan avulla. Miesten Vuoro oli kaikille itsensä miehiksi kokeville tarkoitettu ryhmätoiminta, jota järjestettiin syksystä 2018 joulukuun 2019 kaupunkiolohuone Kohtauksen tiloissa Helsingin Vallilassa ja Malmilla. Näiden paikkojen lisäksi Miesten Vuoro -toimintaa järjestettiin Keravan Vankilan WOP-kuntoutusyksikössä syksyllä 2019.

Hankkeesta julkaistaan kehitetty Miesten Vuoro -toimintamalli sekä vertaisarvioitu artikkeli. Hankkeeseen on tämän opinnäytetyön lisäksi tekeillä ja julkaistu useita Metropolia AMK:n opiskelijoiden opinnäytetöitä. Leppänen ja Rautala (2019) tekivät opinnäytetyön syrjäytymisvaarassa olevien nuorten miesten seksuaalitietouden lisäämisestä ja edistämisestä. Opinnäytetyössä on luotu tietopaketti seksuaalisuudesta, seksuaaliterveydestä, seksuaalioikeuksista sekä seksuaalisista suuntautumisista. Leppäsalo ja Tötterström (2019) puolestaan haastattelivat opinnäytetyössään Miesten Vuoro -ryhmätoiminnan fasilitaattoreita saadakseen selville heidän kokemuksiaan ja näkemyksiään ryhmätoiminnasta. Tulosten mukaan ryhmätoiminta koettiin osallistujille hyödylliseksi ja keskustelun tärkeyttä toiminnan sijaan korostettiin. Alin ja Heikkilä (2019) loivat helppolukuisen oppaan seksitaudeista ja raskauden ehkäisystä 18-29-vuotiaille miehille. Opasta on tarkoitus hyödyntää hankkeessa jatkossa.

2.3 Ryhmiä muualla

Helsingin Poikien Talo järjestää seksuaalikasvatusta pojille ja nuorille miehille, sekä koululuokille ja ryhmille. Tämän lisäksi Poikien Talo tarjoaa yksilöllistä seksuaalineuvontaa ajanvarauksella tai ilman sekä pop-in seksuaalineuvontaa kerran viikossa. Poikien Talolla on myös mahdollista saada tukea seksuaaliväkivaltaan liittyvissä asioissa. Poikien Talon kohderyhmä on 10-28 vuotiaat pojat ja nuoret. (Poikien Talo. Ammattilaisille.)

Miessakit Ry järjestää monenlaista ryhmätoimintaa miehille ja isille. Tukea saa mm. omaan väkivaltaisuuteen tai väkivallan uhrina olemiseen. Sen lisäksi on ryhmiä, joissa keskustellaan avioerosta, isyydestä, masennuksesta yms. Miessakit toimivat Helsingissä, Tampereella, Kuopiossa ja Lahdessa. (Miessakit. Toimintamuodot.)

2.4 Opinnäytetyön kohderyhmät

Opinnäytetyölläni on kaksi kohderyhmää. Ensimmäinen on syrjäytyneet tai syrjäytymisvaarassa olevat 18-30 vuotiaat henkilöt, jotka kokevat itsensä mieheksi. Lisäksi kohderyhmää määrittelee henkilöiden osallistuminen Miesten Vuoro -toimintaan, jonka pohjalta Miesten Vuoro -toimintamalli on kehitetty.

Toinen kohderyhmä on sosiaalialan ammattilaiset, jotka kohtaavat nuoria miehiä työssään ja voisivat hyötyä kehitetystä toimintamallista. Erityisesti erilaisia ryhmätoimintoja nuorille miehille järjestävät tahot ovat tavoiteltua kohderyhmää.

3 TEORIA JA KESKEISET KÄSITTEET

3.1 Nuoret miehet

Opinnäytetyöni keskiössä ovat nuoret miehet. Nuorisolain mukaan nuoret ovat alle 29-vuotiaita (L 1285/2016). Kohtaus Ry:n ylläpitämissä kaupunkiolohuoneissa kävijöiden ikäraja on kuitenkin 18-30 vuotta. Tästä syystä Kohtaus Ry:n kaupunkiolohuoneen miehille suunnattuihin Miesten Vuoro -ryhmiin ja tätä myötä toimintatutkimukseen osallistuvat nuoret miehet olivat iältään 18-30 vuotiaita. Havaintoni ja johtopäätökseni perustuvat siis em. ikäryhmään.

Lisäksi nuoria miehiä tässä kontekstissa määrittelee osallistujien kokemus omasta sukupuoli-identiteetistään. Miehillä tarkoitetaan siis kaikkia henkilöitä, jotka kokevat itsensä mieheksi.

3.2 Syrjäytyminen

Syrjäytyminen on kompleksinen ilmiö, jota voidaan tarkastella monesta näkökulmasta. Rauniokin (2006, 5) toteaa syrjäytymisen olevan niin monimutkainen yhteiskunnallinen ilmiö, että sen yksiselitteinen määrittely on hankalaa. Yksi keskeinen haaste määrittelyssä on sen tekijä – kuka määrittelee mitä on syrjäytyminen ja kuka on syrjäytynyt?

Maailman terveysjärjestö WHO:n SEKN (Social Exclusion Knowledge Network) määrittelee syrjäytymisen dynaamiseksi, moniulotteiseksi prosessiksi, joka johtuu epätasa-arvoisista valtasuhteista neljässä eri ulottuvuudessa – Taloudellisessa, poliittisessa, sosiaalisessa sekä kulttuurisessa, sekä ilmenee useassa eri tasossa, joita ovat yksilö-, kotitalous-, ryhmä-, yhteisö-, valtio- sekä globaalitaso. Epätasaiset valtasuhteet johtavat syrjäytymisen jatkumoon, jota määrittävät epätasa-arvoinen pääsy resursseihin, kykyihin ja oikeuksiin, jotka puolestaan johtavat terveyseroihin. (WHO. SEKN 2008.)

Suomessakin syrjäytymisen käsitettä on määritelty ja esimerkiksi Elinkeinoelämän valtuuskunnan vuoden 2012 raportin mukaan sillä voidaan tarkoittaa laajaa psyykkis-aineellista ongelmakokonaisuutta, henkistä putoamista yhteiskunnan normaalien käytäntöjen ulkopuolelle tai erilaisia päihderiippuvuuksia ja rikollisuuden muotoja (Myrskylä 2012, 2). Syrjäytymistä on yksilön joutuminen yhteiskunnan keskeisten toiminnallisten alueiden ulkopuolella eli yhteiskunnan ja yksilön siteiden heikkoutta. Yhteiskunnallisen järjestelmän kontekstissa heikot siteet yksilön ja yhteiskunnan välillä määrittyvät ensisijaisesti työstä syrjäytymisen näkökulmasta – ja osallisuus sekä integraatio puolestaan työelämään osallistumisen näkökulmasta (Raunio 2006, 10–11.) Syrjäytymistä onkin määritelty NEET (Not in education, employment or training) indikaattorin avulla. NEET kuvaa jonkin tietyn ikäryhmän nuoria, jotka eivät tällä hetkellä ole opiskelemissa, töissä tai työharjoittelussa (Eurostat 2019). Suomessa lisäksi ryhmään kuuluvat nuoret, jotka eivät ole suorittamassa ase- tai siviilipalvelusta.

Pelkästään työn- ja koulutuksen ulkopuolella oleminen ei välttämättä tee syrjäytyneeksi tai marginalisoituneeksi. Tyypillistä on, että yksilö voi olla samanaikaisesti marginaalissa joillain sosiaalisen elämän kentillä, mutta keskustassa tai valtavirrassa joillakin toisilla. (Raunio 2006, 56.) Yksilö voi käydä töissä ja opiskella, näin ainakin näyttäen tilastoissa normaalilta yhteiskunnan jäseneltä. Toisaalta saman yksilön sosiaalinen elämänpiiri ja esimerkiksi ystävien määrä voi olla niin epätyydyttävä, että hän kokee olevansa syrjässä.

Nuoret miehet itse eivät välttämättä koe omaa syrjäytymistään NEET-indikaattorien tai muiden yhteiskunnassa aktiivista osallistumista mittaavien mittareiden näkökulmasta. Osa nuorista saattaa olla erilaisten siirtymien keskellä tai suunnittelemassa sellaisia, osa taas tilanteessa, jossa toimintakyky on tilapäisesti tai pysyvästi heikentynyt eikä nuori ole päässyt sellaisten tukitoimien piiriin, jotka pystyisivät vastaamaan tarpeeseen. Moni nuori myös tekee arvopohjaisia valintoja, joihin perinteinen työura ei välttämättä kuulu. (Palola, Hannikainen-Ingman, Karjalainen 2012, 312.) Nuorelle syrjäytyminen voi myös näyttäytyä esimerkiksi yksinäisyytenä, kaveritto- muutena ja näkymättömyytenä. Junttila (2018, 48–49) kuvaa näkymättömyyden kokemusta ostrakismien käsitteen avulla. Ostrakismilla tarkoitetaan torjutuksi tulemista ja huomiotta jäämistä. Ostrakismi on väkivaltaan verrattavissa olevaa tahallista tai tahatonta kivun tuottamista toiselle. Siinä lyömisen tai verbaalisen väkivallan sijaan

jätetään ihminen täysin huomiotta, vaille katseita, kosketusta, sanoja tai kontaktia – näin sulkien ihminen ulkopuolella kaikesta. Lisää aiheesta tuonempana yksinäisyyttä käsittelevässä luvussa.

Sosiaalityön ja sitä myötä sosionomin ammatin näkökulmasta syrjäytymisen ydintä ovat kasautuneet hyvinvoinninongelmat. Tämä ilmenee siinä, että sosiaalityö toteutuu yleensä siinä vaiheessa, kun hyvinvoinnin ongelmat ovat jo kasautuneet ja syrjäytyminen tapahtunut. (Raunio 2006, 28.)

3.3 Seksuaalinen syrjäytyminen

Seksuaalinen syrjäytyminen ei ole virallinen käsite, joten sitä ei voi ainakaan tieteellisistä lähtökohdista määritellä. Se on kuitenkin toistaiseksi paras termi kuvaamaan ilmiötä, jossa henkilö on tahdostaan riippumatta tilanteessa, jossa ei saa toteuttaa omaa seksuaalisuuttaan haluamallaan tavalla. Timo Hännikäinen puhuu erittäin henkilökohtaisessa esseekokoelmassaan seksuaalisesta syrjäytymisestä – siitä kuinka nykyajan vapaassa seksuaalisessa järjestelmässä on olemassa väliinpuotoajia. Henkilöitä, useimmiten miehiä, joilla ei ole lainkaan seksielämää, johtuen heidän ulkonäöstään, viehätysvoiman puutteesta tai sosiaalisten taitojen heikkoudesta. Henkilöitä, joiden henkiset resurssit eivät riitä toimimaan ympäristössä, joissa vaaditaan aloitekykyä, aggressiivisuutta ja itsensä markkinointia. (Hännikäinen 2009, 11.)

Samankaltaisiin johtopäätöksiin päätyy myös Henry Laasanen (2008) jonkin verran kohua herättäneessä teoksessaan Naisen seksuaalinen valta. Laasanen (2008, 69-72) esittää, että miehen sosioekonominen status tai kyky parantaa sitä määrittää suurelta osin sen kuinka paljon seksiä ja seksikumppaneita mies voi saada – näin luoden tilanteen, jossa vain parhaiten menestyvät miehet saavat seksiä ja statukseltaan heikommät jäävät ilman.

Myös Miesten Vuoro ryhmissä on käyty useasti keskustelua aiheesta ja on selvää, että moni nuori mies kokee olevansa parisuhdemarkkinoiden ulkopuolella – tilanteessa, jossa kumppanin löytäminen tuntuu vaikealta tai mahdottomalta. Se aiheuttaa ahdistusta, masennusta ja turhautumista ja voi pahimmillaan johtaa epätoivoisiin tekoihin.

3.4 Yksinäisyys

Yksinäisyys on negatiivinen ja usein ei-toivottu psyykkinen olotila, jossa ihmisen määrällisesti tai laadullisesti puutteelliset ihmissuhteet tuottavat ahdistusta (Junttila 2015, 13; Nevalainen 2009, 21; Saari 2016, 10). Yksinäisyys on käsitteenä sidoksissa kulttuuriseen ja ajalliseen kontekstiin. Saari (2016, 11) muistuttaa, että yksinäisyys saattaa näyttytyä hyvin erilaisena kehittyvissä ja kehittyneissä maissa. Menneinä aikoina Suomessa kyläyhteisöt ja suvut mahdollistivat ja samalla pakottivat yksilöt välittömään kontaktiin toistensa kanssa. Nykyaikaisen kaltaista pohjoismaisen hyvinvointivaltion yksinäisyyttä tuskin oli edes olemassa. Yksinäisyys on myös yksilökohaltaista, eikä kavereiden tai sosiaalisten kontaktien määrä kerro henkilön yksinäisyyden kokemuksesta, vain jokainen ihminen voi itse sanoa onko yksinäinen vai ei (Junttila 2016, 55; Nevalainen 2009, 10-11).

Yksinäisyys on suurin yksittäinen suomalaisten terveyttä ja hyvinvointia heikentävä tekijä. Se on yhteiskunnallista eriarvoisuutta aiheuttava ilmiö, joka estää satoja tuhansia suomalaisia elämästä toiveidensa mukaista arvokasta elämää. (Saari 2016, 5.) Yksinäisyyden kokemukseen liittyy erilaisia tunteita ja ajatuksia. Ulossulkemisen kokemus, pelko omasta ulkonäöstään tai luonteen epämiellyttävyydestä, itsesytykset ja oman elämän tarkastelu liian kriittisessä valossa ovat yleisiä yksinäisyyteen liittyviä kokemuksia. (Nevalainen 2009, 22.)

Nuoruusiässä ystävyys- ja kaverisuhteet ovat tärkeämpiä kuin muissa elämänvaiheissa. Vanhempien merkitys nuoren elämässä pienenee ja ystävien merkitys korostuu. Yksinäinen nuori voi olla epätoivoisessa tilanteessa, jossa hänellä ei välttämättä ole halua jakaa kokemuksiaan ja tunteitaan vanhempiensa kanssa, eikä toisaalta mahdollisuutta tehdä sitä vertaistensa kanssa. Nuorille tyypilliset itsetunto- ja minäkuvaongelmat voivat yksinäisyyden kokemuksen kanssa johtaa itsetuhoisuuteen (Nevalainen, 2009, 26). Aikuistuminen ei kuitenkaan automaattisesti ratkaise yksinäisyyden ongelmaa, vaan kokemus voi jatkua aikuisuuteen ja koko elämän läpi.

Yksinäisyyteen vaikuttavia tekijöitä on useita ja onkin syytä pohtia asiaa muutamalta eri tasolta. Yhteiskunnallisella tasolla yksinäisyyteen vaikuttaa esimerkiksi eriarvoisuus, joka voi puolestaan tuottaa yksinäisyyttä ja kuten aiemmin todettu sitä myötä heikentää terveyttä ja hyvinvointia – mikä puolestaan tuottaa eriarvoisuutta yksilön toimintakyvyissä ja elämänmahdollisuuksissa, näin luoden itseään toistavan kehän (Saari 2016, 11).

Yksinäisyyden kokemus voi myös johtua ympäröivien ihmisten tahallista tai tahattomasta ulkopuolelle sulkemisesta. Junttila (2018, 49-50) käyttää ilmiöstä termiä ostrakismi. Ostrakismi pitää sisällään niin torjutuksi tulemisen kuin ulkopuolelle sulkemisenkin. Se on ihmisen huomiotta jättämistä ja näkymättömäksi tekemistä. Junttilan mukaan ostrakismi on suomalaisena sanana vielä vieras, mutta ilmiö itsessään vanha ja yleinen. Junttila jatkaa viittaamalla Helsingin Sanomien vuonna 1959 tekemään gallupiin yksinäisyydestä, jonka mukaan 194 vastaajaa käytti vastauksissaan ostrakismin ydinsanoista sanaa ”ulkopuolinen” tai ”ulkopuolisuus”. Suurin osa vastaajista kuvasi näkymättömyyden, irrallisuuden ja ulkopuolisuuden tunnetta, vaikkei käyttänytkään siitä sanaa ostrakismi (Junttila 2018, 51).

Vaikka yksinäisyys on yhteiskunnallinen ilmiö vaikuttaa siihen myös useat tekijät yksilöllisellä tasolla. Tekijät voivat olla ulkoisia tai sisäisiä. Ulkoisiin tekijöihin voi olla vaikeaa vaikuttaa ja toisaalta pitkään jatkuneen yksinäisyyden luoma sisäinen olotila ei välttämättä muutu helposti, vaikka ulkoiset tekijät muuttuisivatkin. (Lagus & Honkela 2016, 273.) Nevalainen (2009, 30) luettelee joukon sisäisiä syitä, jotka voivat aiheuttaa yksinäisyyttä. Näitä ovat mm. arkuus, vahvat asenteet, erilaisuus, sairaudet, psyykkiset traumat, puutteelliset ihmissuhdetaidot jne. Myös henkilön omat persoonallisuuden ongelmat, kuten ilkeys, kateus tai vihamielisyys ovat omiaan vaikeuttamaan ihmissuhteiden luomista (Nevalainen 2009, 48). Myös henkilön omat haitalliset syyselitysmallit luovat ja vahvistavat yksinäisyyden kokemusta. On tyypillistä, että yksinäinen henkilö kokee sosiaaliset tilanteet muita negatiivisemmin ja tulkitsee tilanteet itselleen haitallisella tavalla – omat onnistumiset sosiaalisissa tilanteissa ovat sattumanvaraisia, kun taas epäonnistumiset johtuvat sisäisistä, pysyvistä ja kontrolloimattomista tekijöistä. Yksinäisyyden koetaan johtuvan omasta huonomuudesta tai tyhmyydestä. (Junttila 2018, 120).

3.5 Sosiaaliset taidot

Sosiaalisia taitoja tarvitaan sosiaalisten suhteiden muodostamiseen. Sosiaalisten taitojen kehittäminen on myös NIKO -97 hankkeen keskiössä, joten on syytä määritellä mitä niillä tarkoitetaan.

Sosiaalisilla taidoilla voidaan tarkoittaa kykyä solmia kontakteja erilaisiin ihmisiin, kykyä keskustella ja olemaan luonteva ihmisten seurassa. Tämän lisäksi sosiaalisiin taitoihin kuuluu laaja varasto erilaisia sosiaalisten ongelmien ratkaisuvaihtoehtoja, sekä kyky valita näistä oikea sopivalla hetkellä. (Keltikangas-Järvinen 2010, 20-22.) Sosiaalisesti taitava ihminen kykenee mukautumaan erilaisiin tilanteisiin ja ymmärtämään toisen ihmisen näkökantoja ja tunteita – eli on empaattinen ja kykeneväinen asettumaan toisen ihmisen asemaan. (Keltikangas-Järvinen 2010, 22; Lappalainen 2004, 3.) Lisäksi hän pystyy ilmaisemaan niin positiivisia kuin negatiivisiakin tunteita, ilman sosiaalisen tuen menettämistä (Lappalainen ym. 2004, 3). Myös hienotunteisuus ja sosiaalinen herkkyyks kuuluvat sosiaalisiin taitoihin (Keltikangas-Järvinen 2010, 23).

Sosiaalisia taitoja tarvitaan esimerkiksi oman toimeentulon takaamiseen, palveluiden saamiseen ja ystävyys- sekä parisuhteiden luomiseen ja ylläpitämiseen. Sosiaalisten taitojen puutteellisuus voi johtaa epäonnistumiseen em. asioissa ja sitä myötä henkilön yksinäisyyteen, ahdistuneisuuteen ja syrjäytymiseen yhteiskunnasta. (Lappalainen 2004, 3.)

Junttilan (2018, 63-64) mukaan ihminen yrittää usein ratkaista näkymättömyytensä ja kuulumattomuutensa ensisijaisesti prososiaalisilla keinoilla, kuten olemalla aloitteellinen keskusteluissa tai hymyilemällä. Jos nämä keinot eivät toimi, voi ihminen yrittää antisosiaalisia keinoja, kuten riidanhaastamista, muiden mustamaalausta tai itsensä ylikorostamista. Valitettavan usein nämä keinot eivät johda haluttuun lopputulokseen, jolloin vaihtoehtoiksi jää vain taistella vastaan voimakkaammin keinoin tai paeta ja piiloutua.

3.6 Osallisuus

Osallisuus on syrjäytymisen vastakohta (Raivio & Karjalainen 2013, 15). Sosiaali- ja terveysministeriön mukaan osallisuus on mukanaoloa, vaikuttamista sekä huolenpitoa ja yhteisesti rakennetusta hyvinvoinnista osalliseksi pääsemistä (STM. Osallisuuden edistäminen). Raivio ja Karjalainen (2013, 15) kuvaavat osallisuutta prosessina, joka ei ole yksilön pysyvä ominaisuus tai muuttumaton tila – sen aste vaihtelee eri elämäntilanteiden mukaan. Osallisuus voi määrittyä tunteena, kokemuksena tai toimintakyknä ja toimintamahdollisuuksina (Raivio & Karjalainen 2013, 14). Henkilön toimintakyvyn laskiessa esimerkiksi mielenterveysongelmien takia, myös osallisuuden aste voi laskea. Myös toimintakyvyn palautuessa voivat toimintamahdollisuudet lisääntyä ja sitä kautta myös osallisuus kasvaa.

Osallisuus on liittymistä, suhteissa olemista, kuulumista johonkin ja yhteisyyttä. Osallisuus on lisäksi yhteensopivuutta ja mukaan ottamista eli inklusiota. Se on myös osallistumista ja vaikuttamista. (Isola, Kaartinen, Leemann, Lääperi, Schneider, Valtari, Keto-Tokoi 2017, 3.) Mahdollisuus vaikuttaa omaa elämää koskeviin asioihin on tärkeä osa yhteiskunnallista vaikuttamista ja mahdollistaa kiinnittymisen yhteisöön. (THL. Hyvinvointi- ja terveyserot. Osallisuus.)

Osallisuuden edistäminen on osa Suomen hallituksen sekä Euroopan unionin tavoitteita. Osallisuutta edistämällä voidaan torjua köyhyyttä ja ehkäistä syrjäytymistä, sekä vähentää eriarvoisuutta. NIKO -97 hankkeessa syrjäytyneiden tai syrjäytymisvaarassa olevien nuorten miesten osallisuutta pyritään lisäämään parantamalla kohderyhmän sosiaalisia taitoja.

3.7 Seksuaaliterveys

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos määrittelee seksuaaliterveyden seksuaalisuuteen liittyväksi fyysisen, emotionaalisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tilaksi. Hyvä seksuaaliterveys edellyttää positiivista ja kunnioittavaa asennetta seksuaalisuutta ja seksuaalisia suhteita kohtaan. Terveissä seksuaalisuhteissa ei ole väkivaltaa, syrjintää tai pakottamista. (THL 2019.)

Yksilötasolla seksuaaliterveys konkretisoituu monenlaisissa tilanteissa, parisuhteista erilaisiin seksuaalisiin vuorovaikutustilanteisiin, joilla on sekä psyykkisiä, että

fysiologisia vaikutuksia. Vaikutukset voivat yhtä hyvin joko edistää tai vahingoittaa seksuaaliterveyttä. Seksuaaliterveyttä edistetään silloin kun henkilöllä on mahdollisuus toteuttaa seksuaalisuuttaan omaehtoisesti, tyydyttävästi sekä turvallisesti. (Kontula 2000, 56.)

Seksuaaliterveydestä ei voi puhua ilman seksuaalioikeuksia. Seksuaalioikeuksilla tarkoitetaan henkilön oikeutta tietoon, taitoihin, tukeen ja palveluihin, jotka edesauttavat henkilön kykyä tehdä vastuullisia ja omia arvojaan vastaavia päätöksiä seksuaalisuudestaan. Tähän liittyy oikeus päättää omasta kehostaan, oikeus seksuaalisuhteiden vapaaehtoisuuteen ja oikeus ilmaista omaa seksuaalista suuntautumistaan ilman syrjinnän tai väkivallan uhkaa. Seksuaalioikeudet ovat osa ihmisoikeuksia. (Lottes, 2000, 20-23.) Myös Kontula (2000, 58) toteaa, että ihmisellä tulisi olla oikeus saada yhteiskunnalta seksuaaliterveyttä edistäviä palveluita, johon sisältyy tieto, neuvonta ja hoito. Näiden tulisi pitää sisällään myös ihmissuhteiden solmintaan ja ylläpitoon liittyviä asioita seksuaalielämän toteuttamismahdollisuuksien tukemisen lisäksi.

Nuorten miesten seksuaaliterveystiedon parantaminen ja seksuaalioikeuksien toteuttaminen ovat NIKO -97 hankkeen keskiössä. Hankkeen puitteissa järjestettävä toiminta pyrkii toteuttamaan Kontulan esittämää näkemystä siitä, että palveluihin kuuluisi myös tuen saaminen ihmissuhteiden solmintaan ja ylläpitoon liittyvissä asioissa.

4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Opinnäytetyön tarkoitus on luoda osallistava toimintamalli nuorten miesten kanssa työskenteleville sosiaalialan ammattilaisille. Työ kytkeytyy NIKO -97 hankkeeseen, joka on Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen rahoittama kehittämishanke, jossa toteuttajina ovat Kohtaus Ry ja Metropolia AMK. NIKO -97 hankkeen tavoitteena on kaventaa terveyseroja vahvistamalla syrjäytymisvaarassa olevin nuorten miesten seksuaaliterveystietoja, sosiaalisia taitoja sekä kykyä tunnistaa ja sanoittaa tunteita ja tarpeita. Tätä kautta tuetaan miesten ystävyys- ja seurustelusuhteiden syntymistä, mielenterveyttä ja väkivallattomuutta.

Opinnäytetyöni tavoitteet ovat:

1. Luoda osallistava ryhmätoimintamalli, joka mahdollistaa
  - Syrjäytymisvaarassa olevien nuorten miesten sosiaalisten taitojen vahvistumisen.
  - Nuorten miesten seksuaaliterveystiedon lisääntymisen.
  - Nuorten miesten yksinäisyyden kokemuksen vähenemisen.
2. Luoda osallistava ryhmätoimintamalli, jonka avulla
  - Sosiaalialan ammattilaiset saisivat työkaluja nuorten miesten kohtaamiseen.

5 MENETELMÄT

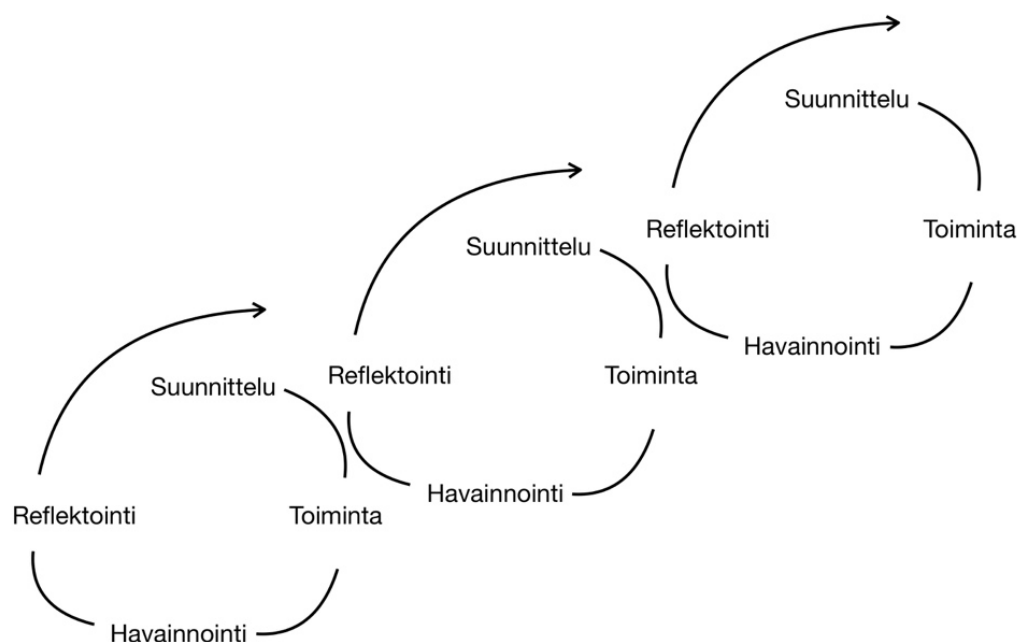
5.1 Osallistava toimintatutkimus

Opinnäytetyöni on kehittämisluontoinen työ, jonka lopputuloksena syntyi toimintamalli. Toimintamalli on luotu toimintatutkimuksesta saadun tiedon perusteella. Miesten Vuoro -toimintamallin kehittämisen menetelmäksi valikoitui toimintatutkimus, koska NIKO -97 hankkeen tavoitteet asettavat selkeät raamit toiminnalle ja toimintatutkimus istuu näihin raameihin hyvin. Toimintatutkimus on menetelmänä työelämälähtöinen. Hankkeessa sekä ohjataan ryhmiä, että tuotetaan uusi toimintamalli perustuen ryhmistä saatuun tietoon ja kokemukseen. Toisin sanoen tutkimus ja käytäntö sekoittuvat ja siitä juuri toimintatutkimuksessa on kyse (Kaukko & Kiilakoski 2018, 243).

Toimintatutkimuksen, kuten muidenkin tutkimusmuotojen päämäärä on aina tiedon tuottaminen (McNiff 2016, 11). Mikä erottaa toimintatutkimuksen ”perinteisistä menetelmistä” on sen pyrkimys jonkin asian tai tilanteen muutokseen jo itse tutkimusprosessin aikana. Käytäntöjen tutkiminen ja toimenpiteiden kohdistaminen niihin mahdollistaa uusien näkökulmien ja ideoiden syntymisen ja sitä myötä vanhan käytännön kehittämisen (Saari 2007, 124).

Toimintatutkimukselle on tyypillistä, että sillä pyritään ratkaisemaan jokin aiemmissa tutkimuksissa ilmennyt ongelma (Kuula 1999, 11-12). Opinnäytetyöni kontekstissa ongelmia on kaksi. Ensimmäinen on nuorten miesten puutteelliset seksuaaliterveystiedot, yksinäisyys, heikot sosiaaliset taidot ja näiden myötä syrjäytyminen. Toinen on ammattilaisten tarve toimiville malleille nuorten miesten kohtaamisessa. Toimintatutkimus onkin omiaan juuri nuorten kanssa toimivien voimaannuttamiseen ja muutokseen osallistumiseen (Kaukko & Kiilakoski 2018, 243).

Toimintatutkimuksessa tutkija pyrkii käyttämään uutta tietoa käytännön kehittämiseen. Näin ollen tutkimus etenee spiraalimaisesti erilaisten toistuvien vaiheiden läpi. Vaiheet ovat suunnittelu, toiminta, havainnointi ja reflektointi – ja jälleen suunnittelu jne (Saari 2007, 122).

Kuvio 1. Toimintatutkimuksen spiraali (Saari 2007, 123).

Spiraalimaisen luonteensa takia toimintatutkimukselle ei välttämättä ole selkeää alitus- ja lopetuspistettä – tai niitä on useita. Tutkija voi aloittaa tutkimuksensa mistä tahansa kohtaa sykliä ja toisaalta myös liikkua vapaasti vaiheiden välillä käytännön kehittämisen edellyttämällä tavalla. (Saari 2007, 123.)

Toimintatutkimuksessa on tärkeää määritellä syy, sekä tarkoitus toiminnalle. Miksi tehdään tutkimusta ja mikä on toimintatutkimuksen toivottu vaikutus. (McNiff 2016, 12-13.) Syy opinnäytetyössäni on se, että syrjäytymisvaarassa olevien nuorten miesten sosiaaliset taidot ja seksuaaliterveystiedot ovat puutteellisia ja niitä voidaan mahdollisesti lisätä ryhmätoiminnan avulla. Tarkoitus on puolestaan on vastata em. tarpeeseen sekä luoda toimiva malli, jonka avulla nuoria miehiä kohtaavat ammattilaiset voivat omassa työssään edistää edellä mainittuja asioita.

Toimintatutkimuksen kentällä on lukuisia koulukuntia ja lähestymistapoja. NIKO -97 hankkeen tavoitteisiin kuuluu osallistavan toimintamallin kehittäminen. Näin ollen luonnollinen valinta toimintatutkimuksen alalajille on osallistava toimintatutkimus. Osallistavan toimintatutkimuksen hyöty on sen kyky luoda tilaa dialogille ja keskustelulle maailman asioista (Kemmis, McTaggart & Nixon 2014, 28).

Osallistavassa toimintatutkimuksessa (Participatory action research) tutkimuksen suunnan määrittävät tutkimukseen osallistujat, eivätkä tutkija (Kaukko & Kiilakoski

2018, 245). Täten jokainen osallistava toimintatutkimus sovelletaan tutkimukseen osallistuvien toiveiden ja halujen mukaiseksi. Tutkimusprosessin aikana näistä toiveista ja haluista muodostuu aihekokonaisuuksia, joista osallistajat valitsevat ne joita edistää. (McIntyre 2008, 5.)

Osallistajat esittävät toiveen keskustelulle yksinäisyydestä – kahden yksinäisyys aiheisen ryhmäkeskustelun jälkeen, osallistajat valitsevat seuraavan kerran ryhmätoiminnaksi small-talk kurssin, näin vieden eteenpäin toivomaansa muutosta sosiaalisiin taitoihin ja sitä myötä yksinäisyyteen.

Taulukko 1. Esimerkki keskustelusta.

Osallistavassa toimintatutkimuksessa tutkimukseen osallistuvat tekevät tutkimusta myös itse. Osallistujien erityinen asema sosiaalisen elämänsä sisäpiiriläisinä nähdään vahvuutena. Osallistavan toimintatutkimuksen suurimpia etuja ovat mahdollisuus ymmärtää ja muuttaa toimintatapoja sisältäpäin ja yhteisen kielen käyttäminen keskusteltaessa niistä toimintatavoista, joita tutkittavien kanssa halutaan muuttaa. (Kemmis ym. 2014, 5.)

Ryhmätapaamisen aiheena on syrjäytyminen. Osallistujien näkemys syrjäytymisen määritelmästä on erilainen kuin ohjaajan/tutkijan. Osallistajat mieltävät syrjäytymisen kaverittomuutena ja keskustelun suunta muuttuu. Vain kuulemalla osallistujien omat määritelmät tilanteelleen voidaan muutosta lähteä rakentamaan sisältäpäin.

Taulukko 2. Esimerkki keskustelusta 2.

McIntyre (2008, 1) määrittelee neljä tärkeintä kysymystä osallistavan toimintatutkimuksen toteuttamisessa.

Kuka hyötyy tutkimuksesta?	<p>Ryhmiiin osallistuvat nuoret miehet hyötyvät ryhmätoiminnasta parantuneiden sosiaalisten taitojen, lisääntyneen seksuaaliterveystiedon ja uusien sosiaalisten kontaktien myötä.</p> <p>Nuoria miehiä kohtaavat ammattilaiset hyötyvät uudesta toimintamallista ja työkaluista, jotka ovat heille helposti saatavina internetistä.</p>
----------------------------	--

Mikä lasketaan tutkimus-tiedoksi?	Osallistavan toimintatutkimuksen tiedonkeräysmenetelmät ovat aina sidonnaisia kontekstiin, joissa tutkimusta tehdään. On tyypillistä, että tietoa kerätään yhdistelemällä erilaisia menetelmiä – niin määrällisiä, laadullisia kuin luoviakin (McIntyre 2008, 49.) Tässä toimintatutkimuksessa tietoa kerätään kahdella eri tavalla. Ensimmäinen menetelmä on havainnointi, jonka tukena ovat tutkijan, eli minun muistiinpanoni, joita tehdään jokaiselta kerralta, kun ryhmä kokoontuu. Toisena menetelmänä on palautteen keruu (kysely), joka toteutuu myös jokaisella kerralla, kun ryhmä kokoontuu.
Kuinka päätök-sen teko tutki-muksessa toteu-tetaan?	Osallistavalle toimintatutkimukselle on tyypillistä, että alkuperäiset tutkimuskysymykset johtavat uusiin kysymyksiin ja toimenpiteisiin prosessin edetessä. (McIntyre 2008, 50). Ryhmätapaamisten sisällöstä päätetään aina yhdessä osallistujien kanssa, mutta viime kädessä päätöksenteko ja sisältöjen suunnittelu on ryhmiä ohjaavan henkilön vastuulla.
Kuinka, ja ke-nelle tutkimuk-sesta saatava tieto puretaan?	Havainnointipäiväkirja, määrät, kyselyt. Tutkija, eli minä analysoin tiedon ja teen johtopäätökset.

Taulukko 3. Osallistavan toimintatutkimuksen toteutuminen.

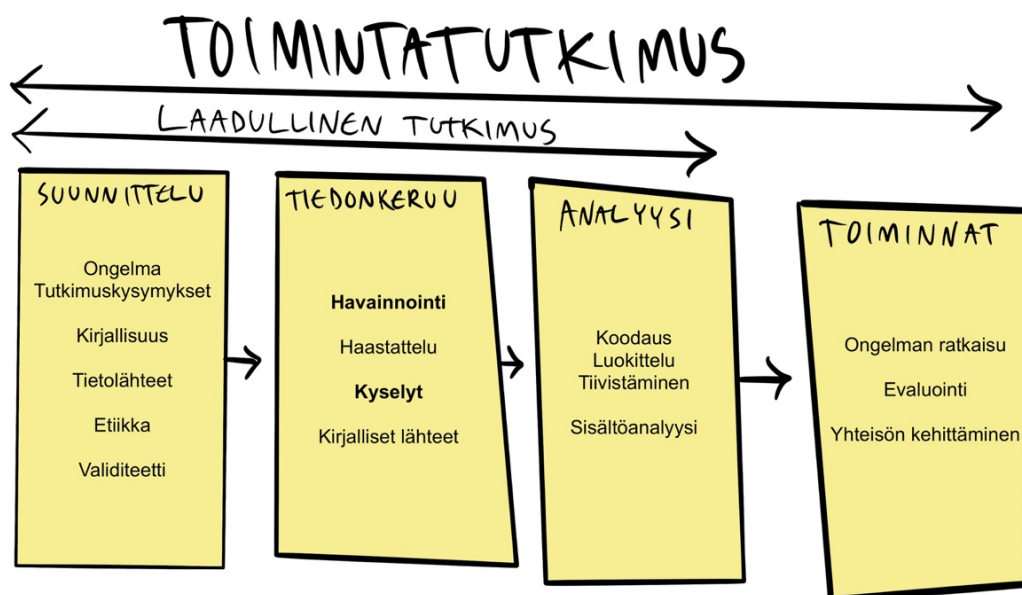
Prosessin edetessä samat kysymykset on syytä esittää uudestaan ja reflektoida toimintaa tutkimukseen osallistuvien toimijoiden kesken (McIntyre 2008, 1). Osallistavassa toimintatutkimuksessa päämääränä on aina muutos, joka tapahtuu osallistujien näkökulmasta toivottuun suuntaan ja toteutuu osallisuuden avulla. Kysymysten uudelleen esittämisellä tarkoitetaan itsensä muistuttamista ja samalla kyseenalaistamista siinä mikä on olennaista.

Myös itse tutkimuskysymykset voivat muuttua prosessin aikana. Uudet havainnot voivat johtaa kehittämistarpeisiin ja sitä myötä tutkijan on uudelleen määriteltävä lähestymistapoja ja teorioita. (Saari 2007, 124.)

5.2 Tiedonkeruu

Toimintatutkimus on laadullista tutkimusta, eikä sen tiedonkeruumenetelmät poikkea muusta laadullisesta tutkimuksesta. Toimintatutkimukselle on ominaista käyttää

myös kvantitatiivista tietoa hyväksi (Kananen 2014, 77). Tässä toimintatutkimuksessa tietoa kerättiin kahdella tavalla. Havainnoimalla sekä tekemällä kyselyjä.

Kuvio 2. Toimintatutkimuksen tiedonkeruu- ja analyysimenetelmät ja suhde muuhun laadulliseen tutkimukseen (mukailten Stringer 2007, 211: Kananen 2014, 77).

5.2.1 Havainnointi ja työkalut siihen

Yhtenä tiedonkeruumenetelmänä käytin havainnointia. Toimintatutkimuksessa havainnointia voidaan käyttää alusta loppuun aina ongelman määrittelystä, muutoksen toteuttamisen kautta tulosten arviointiin asti (Kananen 2014, 79). Koska osallistuin itse ohjaajana ryhmiin, joissa tutkimus tapahtui, oli kyseessä osallistuva havainnointi. Osallistuvan havainnoinnin etu on siinä, että tutkija pääsee paremmin kiinni tutkittavan ilmiön olemukseen, vaikka ei itse olekaan varsinaisesti ryhmän jäsen. Edellytyksenä on tosin, että havainnoitava yhteisö luottaa tutkijaan ja antaa havainnoinnin tapahtua. (Vilka 2015, 145.)

Havainnointi oli myös suoraa eli se tehtiin näkyvästi ja tutkittavat olivat tietoisia havainnoinnista (Kananen 2014, 80). Käytännössä siis kerroin ryhmiin osallistuville miehille, että teen ryhmän aikana välillä (kenttä)muistiinpanoja keskusteluistamme. Kenttämuistiinpanot ovat havaintoja, jotka kirjataan ylös mahdollisimman pian ja nopeasti ja niihin palataan havainnointipäiväkirjaa tehtäessä (Kananen 2014, 85).

Varsinaisena havainnointityökaluna käytin havainnointipäiväkirjaa, jota olen kirjoittanut jokaisen ryhmätapaamisen osalta. Havainnointipäiväkirja koostuu kahdesta osuudesta. Ensimmäiseen osuuteen on kirjattuna päivämäärä, viikonpäivä, osallistujien määrä, sekä ryhmätapaamisen aihe ja se, ovatko kaikki osallistujat olleet paikalla loppuun asti tai tulleet paikalle myöhässä. Toinen osuus on vapaamuotoisempaa kirjoitettu teksti. Vaikka teksti on vapaamuotoista, noudattaa se tiettyjä laadulliselle tutkimukselle tyypillisiä ohjeita siitä mitä havainnoidaan. Eriksson ja Kovalainen (2008, 145) esittävät, että havainnoinnin kohteena voi olla esimerkiksi se mitä tapahtuu, miten osallistujat toimivat ja käyttäytyvät, mitä sanotaan tai jätetään sanomatta, kehonkieli ja se mitä ei tapahdu. Pääasiallisena havainnoinnin kohteena tässä kontekstissa on se mitä osallistujat sanovat ja miten he käyttäytyvät suhteessa tapaamisen aiheeseen.

5.2.2 Kyselyt

Havainnointipäiväkirjan lisäksi tiedonkeruumenetelmänä toimii samanlaisena toistuva kyselylomake (liite 1), jonka osallistujat täyttivät jokaisen ryhmätapaamisen päätteeksi. Kyselyt toteutettiin Socrative -palvelun avulla (Socrative). Palvelu tallentaa kaikki vastaukset ja kyselyt pilveen, josta niitä voi tarkastella ja analysoida jälkeenpäin. Kyselyn pääasiallinen tarkoitus oli ottaa selvää siitä, miten osallistujat kokivat ryhmäkerran ja mitä aiheita he haluaisivat tulevilla kerroilla käsitellä. Lisäksi kysely antoi mahdollisuuden sanoa jotain mitä jäi itse ryhmätapaamisen aikana sanomatta.

5.3 Tutkijan ja tutkittavan roolit

Tutkijan ja osallistujan roolit toimintatutkimuksessa ovat epäselvempiä kuin muissa tutkimusmuodoissa. Tutkija on aktiivinen toimija yhdessä tutkittavien kanssa (Kuula 1999, 13). Toimintatutkimuksen keskeinen päämäärä on aina muutoksen toteuttaminen. Kuulan (1999, 116-117) mukaan tutkijan ollessa itse osallisena toiminnassa on kysyttävä, kuinka paljon on sopivaa, että tutkija vaikuttaa itse prosessin kulkuun. Kuula jatkaa avaamalla erilaisia toimintatutkijoiden rooleja. Toimintatutkijoiden ns.

kolmatta ”tee-se-itse -sukupolvea” määrittää se, että tutkijan tehtävä ei ole diagnosoida yhteisön ongelmia, vaan organisoida jäsenet itse pohtimaan mitä ongelmat ovat ja miten ne ratkaistaan parhaiten. Neljäs sukupolvi, eli ”filosofisukupolvi” puolestaan luo moraaliseettiset osallistumisen ja vuorovaikutuksen raamit, joiden puitteissa järjestetään yhdessä osallistujien kanssa näitä raameja noudattavia keskustelufoorumeja.

Työnimikkeeni hankkeessa on ryhmäfasilitaattori. Fasilitoinnin perusajatukseseen kuuluu puitteiden luominen dialogille, keskustelun ”vetämisen” sijaan. Siispä roolini on ei ole selkeästi yksi eikä toinen, vaan hybridi, jossa on ominaisuuksia kolmannesta ja neljännessä toimintatutkijoiden sukupolvesta.

<p>Ryhmätapaamisen teemana on porno, Taustaoletuksena se, että osallistujat katsovat paljon pornoa koska saattavat olla riippuvaisia siitä. Keskustelu kuitenkin osoittaa, että pornon kuluttaminen ei niinkään johdu riippuvuudesta vaan enemmän tylsistymisestä ja siitä, että se on helposti saatavilla oleva ajanviete. Näin osallistujat ovat määritelleet ongelmansa itse ja sen ratkaisemiseen voidaan jatkossa keskittyä.</p>	<p>Ryhmätapaamisiin on luotu toistuva rakenne ja säännöt, jotka käydään yhdessä läpi jokaisen kerran alkajaisiksi. Säännöt on tehty yhdessä osallistujien kanssa ja niitä saa muuttaa jokaisen tapaamisen aluksi, jos niin yhdessä päätetään. Jokaisen ryhmätapaamisen päätteeksi toteutetaan kysely (liite 1), jossa kysytään mm. keskustelutavan/menetelmän mielekkyyttä. Näin luodaan raamit, joiden puitteissa keskustelufoorumeja pidetään.</p>
---	--

Taulukko 4. Esimerkkejä fasilitoinnista.

6 PROSESSIN KUVAUS

6.1 Ryhmätoiminnan kuvaus

Miesten Vuoro -toimintaan ja tämän myötä toimintatutkimukseen osallistui ryhmiä kahdessa eri paikassa. Ensimmäinen oli Kohtaus Ry:n kaupunkiolohuone Helsingin Vallilassa, jossa ryhmätapaamisia järjestettiin 32 kertaa. Vallilan ryhmä toimi avoimella periaatteella, eli ryhmiin ei tarvinnut ilmoittautua etukäteen eikä ryhmässä tarvinnut käydä joka kerta. Toinen paikka on Keravan vankilan WOP-yksikkö, jossa tapaamisia järjestettiin kuusi kertaa ja ryhmä oli suljettu ryhmä.

Vallilassa ryhmä toimi nimellä Miesten Vuoro ja sitä järjestettiin kerran viikossa. Yksi tapaaminen kesti kolme tuntia. Ryhmiä ohjasi yhdessä kanssani psykologi Jukka Oksanen Metropolia ammattikorkeakoulusta. Keravan vankilan ryhmää järjestettiin kerran viikossa kaksi tuntia kerrallaan ja ryhmänohjauksesta vastasin minä yksin. Paikalla oli myös yksi henkilökunnan edustaja Keravan vankilasta.

Samaa toimintaa järjestettiin myös syksyllä 2019 Kohtaus Ry:n kaupunkiolohuoneella Helsingin Malmilla, mutta kyseinen ryhmä on rajattu pois toimintatutkimuksesta.

6.1.1 Osallistujamäärät

Syksyn 2018 ja kesäkuun 2019 välisenä aikana Vallilan Kaupunkiolohuone Kohtauksella järjestettyihin ryhmiin osallistui yhteensä 38 eri henkilöä. Keskimääräinen osallistujamäärä samalla aikavälillä oli 8 henkilöä/ryhmäkerta. Näistä osallistujista yksi henkilö osallistui keskimäärin kuudelle erilliselle kerralle. Joukossa oli henkilöitä, jotka kävivät lähes kolmekymmentä kertaa ja henkilöitä, jotka osallistuivat vain yhden kerran.

Syksyllä 2019 Keravan vankilan WOP-kuntoutus yksikössä järjestettyyn ryhmään osallistui yhteensä 8 eri henkilöä. Keskimääräinen osallistujamäärä oli 3

henkilöä/ryhmäkerta. Osallistujien määrään vaikutti kesken ryhmäprosessin tapahtuneet siirrot eri vankiloihin.

6.1.2 Ryhmätapaamisten rakenne

Ryhmäkerran rakenne oli suhteellisen samanlainen joka kerta. Ensimmäinen puolituntinen oli ns. vapaata olemista, kuulumisten vaihtoa ja kahittelua. Seuraavat noin kaksi tuntia käsiteltiin illan aihetta vaihtelevin menetelmin tai keskustelutavoin ja viimeinen noin puolituntinen oli varattu loppukyselyn teolle sekä vapaalle olemiselle.

Tapaamisten aiheet pyrittiin päättämään mahdollisuuksien mukaan osallistujien kanssa edellisen kerran lopussa. Viime kädessä aihevalinnan tekivät ryhmänohjaajat eli minä tai työparini Jukka Oksanen. Aihe ilmoitettiin tekstiviestillä ryhmätapaamispäivän aamulla kaikille niille, jotka olivat antaneet yhteystietonsa. Lisäksi tapaamisen aihe ilmoitettiin Kohtaus Ry:n Facebook-sivun viikkopäivityksessä.

6.2 Aineisto ja sisällönanalyysi

Havainnointiaineisto koostuu havainnointipäiväkirjasta, sekä kyselyistä. Havainnointipäiväkirjassa oli 63 liuskaa tekstiä. Päiväkirjan lisäksi aineistona toimi kyselylomake, joita oli analysoitavana yhteensä 33 kappaletta.

Aineiston analysoimiseen käytin sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysi on perinteinen laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmä, jolla voidaan analysoida dokumentteja systemaattisesti ja objektiivisesti. Sillä pyritään saamaan kuvaus ilmiöstä tiivistetysti ja yleisessä muodossa (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91, 103.) Tuomi ja Sarajärvi jatkavat, että sisällönanalyysi on tekstianalyysiä, jossa etsitään tekstin merkityksiä. Se pitää sisällään pyrkimyksen kuvata analysoitavien dokumenttien sisältöä sanallisesti.

Laadullisessa tutkimuksessa analyysin tarkoituksena ei ole etsiä tekstistä esimerkiksi sanoja yksinäisyys ja seksi, ja ilmoittaa kuinka usein sanat toistuvat. Tarkoituksena on sen sijaan ymmärtää miksi mistäkin asioista on puhuttu, miten on puhuttu ja mitkä

tekijät ovat tukeneet tai haitanneet tutkimuskysymysten asettamia tavoitteita. (sosiaaliset taidot, yksinäisyys jne). Ja lopulta se minkäläisten johtopäätöksien pohjalta toimintamalli on luotu.

Toimintatutkimus on laadullista tutkimusta, joten aineiston analyysissä noudatetaan samoja ohjeita kuin muussakin laadullisessa tutkimuksessa. Tärkeää on tehdä itselleen selväksi alusta asti mikä aineistossa kiinnostaa, eli mitkä ovat tutkimuskysymykset joihin aineistosta etsitään vastausta. Muut havainnot on siirrettävä seuraavaan tutkimukseen. (Tuomi ym. 2009, 92.)

Sisällönanalyysin toteuttamisessa on kolme pääkoulukuntaa. Ne ovat aineistolähtöinen-, teorialähtöinen-, sekä teoriaohjaava sisällönanalyysi. (ks. Tuomi ym. 2009, 107-120.) Tässä tutkimuksessa analyysi tapahtui teoriaohjaavasti, mutta aluksi on syytä avata aineistolähtöistä lähestymistapaa, sillä se on olennainen osa myös teoriaohjaavaan analyysiä.

Aineistolähtöisessä tavassa aineisto nimensä mukaisesti ohjaa analyysiä. Siinä pyritään luomaan teoreettinen kokonaisuus saatavilla olevasta aineistosta. Pääasiana on se, että analyysiyksiköt eivät ole ennalta määriteltyjä. (Tuomi ym. 2009, 95.) Teoriassa siis tutkijan pitäisi hylätä ennako-olettamukset ja perustaa johtopäätöksensä puhtaasti aineiston analyysillä saatuun tietoon. Käytännössä puhtaita objektiivisia havaintoja ei kuitenkaan ole olemassa, vaan esimerkiksi tutkimusasetelma, menetelmät ja jo ennalta käytetyt käsitteet sekä olemassa oleva tieto vaikuttavat lopputulokseen (Tuomi ym. 2009, 96).

Tämän ongelman ratkaisemiseksi voidaan käyttää teoriaohjaavaa analyysiä, eli analyysin taustalla on teoriaa sekä aikaisempaa tietoa ja sen myönnetään vaikuttavan tuloksiin. Teoria tai tieto ei kuitenkaan ohjaa analyysiä, eikä analyysin tarkoitus ole testata olemassa olevaa teoriaa, vaan tehdä uutta tietoa näkyväksi. (Tuomi ym. 2009, 96-97.) Tämän tutkimuksen kontekstissa analyysiä ohjaavaa tietoa tai ennakkokäsityksiä on lukuisia ja ne ovat olleet esimerkiksi perusteluina alkuperäiselle hankehakemukselle (liite 2). Olettamus on esimerkiksi se, että nuorten miesten seksuaaliterveystiedot, sosiaaliset taidot ja kyvyt ilmaista tunteita ovat heikot ja niitä voidaan parantaa ryhmätoiminnalla. Näin ollen aineistoa analysoidessa ei voida jättää huomiotta sitä mitä kysymyksiä olettamukset aineistolle esittävät.

Teoriaohjaavassa lähestymistavassa alku kuitenkin noudattaa samaa kaavaa kuin aineistolähtöinen sisällönanalyysi (Tuomi ym. 2009, 97). Se koostuu kolmesta vaiheesta, jotka ovat aineiston pelkistäminen, aineiston ryhmittely sekä aineiston abstrahointi, eli teoreettisten käsitteiden luominen (Tuomi ym. 2009, 108). Analyysin lopussa mukaan kuitenkin tuodaan aiempaa tietoa ja verrataan sitä aineistosta saatuun tietoon ja näiden pohjalta tehdään johtopäätökset.

6.2.1 Aineiston pelkistäminen

Pelkistämisen tarkoittaa informaation tiivistämistä tai pilkkomista osiin. Se voidaan toteuttaa, niin että aineistosta etsitään tutkimuskysymyksiin liittyviä ilmaisuja ja merkitään esimerkiksi erilaisin värein. (Tuomi ym. 2009, 109.) Pelkistämisen avulla isosta tekstimassasta voidaan saada hallittavampi ja massasta pystytään erottamaan tutkimuskysymysten kannalta olennainen informaatio (Alasuutari 2011, 40).

Toteutin havainnointipäiväkirjan analysoinnin luomalla värikoodit eri tutkimuskysymyksille. Havainnot, jotka liittyivät toimintamallin osallistavuuteen, alleviivasin keltaisella. Havainnot, jotka liittyivät yksinäisyyden kokemuksen vähentämiseen sinisellä, sosiaalisiin taitoihin vihreällä jne. Värikoodeja oli yhteensä kuusi kappaletta, niin että eroteltuina olivat kaikki tutkimuskysymykset, sekä yksi väri toiminnan haasteille ja parannusehdotuksille.

Kysymyslomakkeet analysoin niin, että purin kaikki avointen kysymysten vastaukset tiedostoon ja koodasin ne samalla periaatteella kuin havainnointipäiväkirjan analyysissä.

Värikoodatut havainnot kopioin erilliseen tiedostoon, jossa teksti oli ryhmitelty tutkimuskysymysten mukaan. Seuraavassa vaiheessa pelkistin ilmaisut niin, että tutkimuskysymysten kannalta olennainen informaatio jäi jäljelle.

Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetty ilmaus
<p>KENTTÄMUISTIINPANOISTA:</p> <p><i>”Toinen huomio on se, että kävijöiden kirjo oli hyvin heterogeeninen ja tavat keskustella eivät välttämättä kohtaa. Paikalla oli samaan aikaan kolme autismin kirjon henkilöä, muutama, joilla on akuutti mielenterveysongelma ja sitten henkilöitä, joiden vointi on huomattavasti parempi kuin edellä mainittujen.”</i></p>	<p>Osallistujien kirjo voi olla erittäin laaja ja se on huomioitava menetelmissä, joiden avulla keskusteluita käydään.</p>
<p>SUORA LAINAUS OSALLISTUJALTA:</p> <p><i>“En mä etsi sellaista ystävyyttä muijilta, sellasta veljellistä hengausta, sit jos tarvii muijaa niin menee sit hakee sellasta erilaista... Muijat jotain istuu himassa ja kattoo salkkareita ja hihittää, jätkien kaa juodaan bissee ja kuunnellaan musaa”</i></p>	<p>Mielikuvat naisista ja miehistä ovat yksilotteisia.</p>
<p>PALAUTTEESTA:</p> <p><i>”Ulkoisten tekijöiden sijaan minäkuvaa koskien aineettomia ominaisuuksia kuten käytöstä, rohkeutta toimia sosiaalisissa tilanteissa”</i></p>	<p>Toiveena keskustelu sosiaalisista tilanteista</p>

Taulukko 5. Ilmausten pelkistäminen.

6.2.2 Pelkistettyjen ilmausten ryhmittely

Seuraavaksi pelkistettyjen ilmausten väliltä etsittiin yhteyksiä, joiden perusteella luokitella ilmaukset alaluokkiin. Tätä kutsutaan klusteroinniksi, eli ryhmittelyksi.

(Tuomi ym. 2009, 111-112.)

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka
<ul style="list-style-type: none"> - Mielikuvat naisista ja miehistä ovat yksiulotteisia. - Vahvoja ennakkoluuloja seksuaalivähemmistöjä kohtaan ja heikot tiedot seksitaudeista. 	Vanhanaikaiset ajatusmallit.
<ul style="list-style-type: none"> - Osallistujien kirjo voi olla erittäin laaja ja se on huomioitava menetelmissä, joiden avulla keskusteluita käydään. - Osallistujat kokivat, että ryhmä pitäisi olla vain henkilöille, jotka ovat fysiologisesti miehiä 	Kohderyhmän rajaaminen haastavaa.
<ul style="list-style-type: none"> - Toiveena keskustelu sosiaalisista tilanteista - Käytännön neuvoja kaivataan 	Sosiaalisten taitojen harjoittelu

Taulukko 6. Pelkistettyjen ilmausten luokittelu.

Seuraavaksi pyrin koostamaan alaluokista yläluokkia, jotka entisestään tiivistävät havaintoja. Laadullisessa analyysissä tuleekin pyrkiä mahdollisimman suppeaan havaintojen joukkoon (Alasuutari 2014, 43). Yläluokkien välillä etsin yhdistäviä tekijöitä, joita vertasin alkuperäisiin opinnäytetyön tavoitteisiin, sekä NIKO -97 hankkeen asettamiin tavoitteisiin toimintamallin suhteen. Näiden pohjalta tein johtopäätökset, joiden avulla kirjoitin toimintamallin auki.

7 TULOKSET

7.1 Yleisesti tuloksista

Opinnäytetyöni lopputuloksena olen kehittänyt toimintamallin nimeltä Miesten Vuoro. Toimintamalli perustuu toimintatutkimuksen avulla saatuihin tuloksiin sekä keskusteluihin hankkeessa työskentelevien henkilöiden kanssa. Aineiston analysoinnin seurauksena esille nousi kuusi olennaisinta tekijää ryhmätoiminnan järjestämisessä ja sitä myötä toimintamallissa. Nämä ovat ryhmänohjaus, osallisuus, kohtaaminen, tila, rakenne ja viestintä. Seuraavaksi avaan kutakin tekijää tarkemmin.

7.2 Ryhmänohjaus

Ohjauksen tulisi perustua vertaisuuteen osallistujien kanssa. Kuitenkin niin, että ohjaaja vastaa ryhmien suunnittelusta ja ohjaamisesta, mutta on kykeneväinen keskusteluun samalla tasolla osallistujien kanssa. Tarkoituksena ei tulisi olla kaataa tietoa ylhäältä alaspäin, vaan antaa, vastaanottaa ja tuottaa tietoa osallistujien kanssa vuorovaikutuksellisesti.

Alkuperäinen tavoite oli luoda osallistava toimintamalli ja siihen liittyä olennaisesti ohjaajan läsnäolo ja mukautuvuus ryhmän tarpeisiin ja tapaan olla. Niihin panostamalla ohjaaja mahdollistaa kohderyhmälähtöisen ja osallisuutta tukevan ryhmän syntymisen. Ohjaajan tulisi kiinnittää huomiota ilmapiiriin ja sanoittaa osallistujille se, että kaikki ovat siitä yhdessä vastuussa. Ryhmien tulee olla oman näköisiä ja jokaisella osallistujalla on oma tapansa osallistua. Aktiivinen keskustelu tai sivusta hiljaa seuraaminen ovat yhtä arvokkaita tapoja osallistua. Ohjaajan tehtävä on huolehtia siitä, että osallistujat tulevat nähdyksi, kuulluiksi ja ennen kaikkea kohdatuksi – omina itsenään. Ohjauksen taso voi vaihdella voimakkaasti eri ryhmätapaamisten välillä ja jopa yhden ryhmätapaamisen aikana. Ohjaajan tehtävä on olla tarkkaavainen ja havainnoida ryhmätilanteessa muuttuvat dynamiikat ja säädellä ohjauksen tasoa niiden mukaisesti.

Kaikki ryhmät ovat erilaisia ja omanlaisia. Minkälainen keskustelukulttuuri ryhmään syntyy, on ohjaajan lisäksi osallistujien vastuulla ja sen tekeminen näkyväksi on tärkeää. Mallin näyttäminen ja osallistujien kehuminen puheenvuoroista, kysymyksistä ja läsnäolosta on tärkeää. Myös kriittisen palautteen anto on mahdollista silloin kun luottamus on rakennettu huolellisesti.

Seksuaalisuudesta, seksistä ja ihmissuhteista puhuminen ei välttämättä tunnu luontevalta jokaiselle ammattilaisellekaan. Omat ennakkoluulot ja -asenteet sekä elämäns historia saattavat vaikuttaa ohjaajan suhtautumiseen ja tapaan ohjata. Ryhmänohjaajan tulisikin tarkastella omia ennakkokäsityksiään ennen ryhmänohjauksen aloittamista. Aiheet kuten porno, seksuaalivähemmistöt, sukupuoli ja seksi voivat herättää tunteita ammattilaisessakin – siis omien rajojen ja estojen tiedostaminen on tärkeää ohjauksen sujumisen kannalta.

7.3 Osallisuus

Osallisuus on liittymistä, suhteissa olemista, kuulumista johonkin ja yhteisyyttä. Osallisuus on lisäksi yhteensopivuutta ja mukaan ottamista eli inklusiota. Se on myös osallistumista ja vaikuttamista. (Isola, Kaartinen, Leemann, Lääperi, Schneider, Valtari, Keto-Tokoi 2017, 3.) Parhaiten nämä toteutuvat silloin kun toiminnan perustana on kohderyhmä- ja osallistujalähtöisyys. Konkreettisesti tämä tarkoittaa esimerkiksi menetelmiä, joiden avulla keskusteluja käydään. Useiden erilaisten koekielujen jälkeen kävi selväksi, että kaikki menetelmät, tavat ja temput ovat hyödyttömiä, jos osallistujat eivät koe toimintatapoja mieleisiksi.

Toinen konkreettinen esimerkki osallisuuden tukemisesta on ryhmien ajankohtien pohtiminen. Toiminnan ajankohdat tulisi mahdollisuuksien mukaan sovittaa niin, että kaikki kiinnostuneet osallistujat pääsevät paikalle. Opiskelun tai työelämän ulkopuolella olevat nuoret eivät välttämättä elä virastoaikojen mukaan, siis on aiheellista pohtia, onko aamupäivisin järjestettävä ryhmätoiminta kohderyhmälähtöistä vai pitääkö aikoja miettiä uudestaan. Toimintamahdollisuuksien lisääminen on osallisuuden lisäämistä.

Vaikka Miesten Vuoro työmallin perusajatuksena on seksuaalisuusteemojen käsittely, tulee aiheiden olla sellaisia mistä osallistujat haluavat keskustella. Niillä kerroilla joiden aihe oli ”pakotettu” - eli ei osallistujien ehdottama, oli kävijämäärät pienempiä ja palaute huonompaa. Toisin sanoen, jos kukaan ei ilmaise kiinnostusta polyamoriasta puhumiseen, ei sitä kannata valita seuraavan kerran aiheeksi. Jos taas osallistujat haluavat puhua kiusaamisesta, yksinäisyydestä tai pelaamisesta, niin kannattaa puhua niistä. Ilman mahdollisuutta vaikuttaa, ei ole olemassa osallisuuttakaan.

Myös antamalla keskustelun harhailta voi saada oikean tiedon siitä mitkä asiat osallistujien mieltä askarruttaa, mistä halutaan keskustella ja mistä saada lisää tietoa. Tämän tiedon pohjalta ohjaaja voi rakentaa ryhmätapaamisten ohjelmia ja ohjata keskustelua teemoihin, joista olisi hyvä puhua.

Toiminnan kehittämisen ja osallisuuden näkökulmasta palautteen keruu ja sen hyödyntäminen ovat olennaisia toimenpiteitä. Palautteen keruun tulisi myös olla nopea prosessi, joka ei vie suhteettoman suurta osaa ryhmätoiminnan ajasta. Sen pitää olla osallistujille helppoa ja palautekysymysten selkeitä, muuten palaute jää helposti antamatta.

7.4 Kohtaaminen

Kohtaamista on avattu toimintamallissa hyvin tee-se-näin periaatteella. Syynä tähän ovat yhtäältä lukuisat kokemukset siitä, miten ensimmäisiin kohtaamisiin panostamalla ja jatkuvalla kehumisella on saatu aikaan oikeita muutoksia osallistujien tavassa olla ja kommunikoida, ja toisaalta monet kertomukset siitä miten nuoret ovat jääneet kohtaamatta usein. Myös tutkimustulokset osoittavat nuorten miesten kokevan kohtaamattomuuden ongelmaksi erilaisissa sosiaalipalveluissa (Kokkonen, Närhi, Matthies 2013, 41).

Alkuperäisenä tavoitteena ollut yksinäisyyden kokemuksen vähentäminen korostui nimenomaan kohtaamisen laadussa. Olennaisimpana näkyväksi tekeminen. Pitkään yksin ollut nuori ei välttämättä ole tullut kuulluksi tai nähdyksi vuosiin tai koskaan elämässään. On tärkeää tehdä selväksi, että myös tämä nuori mies on arvokas ja hänen ajatuksillaan on väliä.

Jokainen toimintaan tai keskusteluun osallistuva nuori ansaitsee siis kehuja. Osallistuminen voi tarkoittaa myös vain paikalle saapumista ja kuuntelemista. Pitkään yksin olleelle pelkästään ryhmään tuleminen oli suuri harppaus, jonka ottamisesta ansaitsee saada kehuja. Yksinäisyyden kokemuksen vähentäminen ei ole nopea prosessi eikä tuloksia välttämättä tule koskaan. Jostain on kuitenkin aloitettava, joten esimerkiksi positiivista palautetta tulee antaa paikalle saapumisesta, keskusteluun osallistumisesta, ja etenkin osallistujien omasta aktiivisuudesta toiminnan kehittämiseen. Osallistujia pitää kannustaa ideoimaan ja kehittämään – ehdottamaan aiheita, joista keskustelua käydään ja tapoja, joilla tilaisuudet toteutetaan.

Ryhmäkeskusteluissa osallistujat saattoivat esittää mielipiteitä tai näkemyksiä, jotka olivat ristiriidassa ohjaajan omien näkemysten tai arvojen kanssa. Kuuntelemalla ja vastaanottamalla tuomitsematta tai kyseenalaistamatta saadaan rakennettua luottamusta. Luottamuksen päälle rakentuu yhteistyösuhde, joka puolestaan mahdollistaa dialogin ja tätä myötä kyseenalaistamisen ja uuden oppimisen – puolin ja toisin.

7.5 Tila

Tilan merkitys korostui kahdella erilaisella tavalla. Ensimmäisenä oli fyysisen tilan merkitys. Tilan tulisi olla sellainen, joka on nuorille jo ennestään tuttu – ympäristö, jossa nuoret viettävät aikaansa muutenkin. Nuoret sitoutuivat paremmin toimintaan, kun tila oli jo valmiiksi nuorten näköinen ja heidän omansa. Kokeilut, joissa tutusta tilasta poistuttiin eivät olleet menestyksekkäitä ja osallistujamäärät olivat hyvin pieniä. Kun yhtenä tavoitteena on seksuaaliterveystiedon lisääminen, on sillä merkitystä kuinka mukavaksi osallistujat olonsa tuntevat. Tutussa tilassa uskalletaan esittää ne kysymykset, jotka saattaisivat muuten jäädä esittämättä.

Toinen tapa tarkastella tilan merkitystä on abstraktimpi. Tilan tulisi olla ”turvallinen” eli sellainen, jossa osallistujat uskaltavat käydä keskustelua omana itsenään. Mikään tila ei ole täysin turvallinen ja kun keskustelua käydään vaikeista ja monimutkaisista aiheista, on vaikea taata sitä, että kukaan ei loukkaannu. Tilan ja ilmapiirin tulisi kuitenkin olla niin turvallinen kuin mahdollista. Tähän liittyy olennaisesti ryhmän itsensä luomat yhteiset säännöt, joissa määritellään ne reunaehdot, joiden puitteissa

keskusteluja käydään ja toimintaa järjestetään. Sääntöjä ohjaavina taustavaikuttimina voidaan käyttää esimerkiksi turvallisemman tilan periaatteita, joita on löydettävissä useista eri lähteistä. Turvallisessa tilassa voi puhua seksuaalisuudesta ja seksistä ja esittää kysymyksiä.

7.6 Rakenne

Toimintamallin idea on, että Miesten Vuoro toimintaa järjestettäisiin paikoissa, joissa nuoria miehiä jo kohdataan. Usein paikoilla ja toimijoilla on olemassa olevat rakenteet jo ja uusien rakenteiden luominen voi tuntua turhulta. Toimintatutkimus kuitenkin osoitti, että jos rakenteet luodaan yhdessä osallistujien kanssa ja niitä ollaan valmiina muokkaamaan tarpeen mukaan, on toiminta sitouttavampaa ja palaute parempaa. Toinen tärkeä huomio oli rakenteista kiinnipitämisen merkitys niin osallistujille kuin ohjaajillekin. Niillä kerroilla, kun struktuureista lipsuttiin tuloksena, oli esimerkiksi, se että palautetta ei saatu kerättyä, keskustelu jäi kesken tai jatkui ryhmän ulkopuolella niin, ettei ohjaaja pystynyt sitä enää fasilitoimaan sitä.

Toimintamallissa on myös avattu yksityiskohtaisesti yhden ryhmäkerran rakenne esimerkin avulla. Esimerkissä ryhmätapaaminen on kolmen tunnin pituinen ja jakaantuu kolmeen eri osioon: alun ”hengailuun”, keskusteluun ja lopun ”hengailuun.” Ryhmäkerran viimeinen puolituntinen osoittautui yhdeksi tärkeimmäksi osallisuutta ja kohtaamista lisääväksi osaksi. Tuo viimeinen kolmekymmentä minuuttia oli usein se hetki, jolloin osallistujat kysyivät neuvoja, ehdottivat keskustelunaiheita tai loivat uusia kaverisuhteita muiden osallistujien kanssa.

Ruoan merkitys ryhmätoiminnan menestykselle oli myös ilmeinen. Monelle osallistujalle ryhmän alun ruokatarjoilu oli merkityksellinen motivaattori paikalle saapumiseen. Myös yhteiset ruuanlaittohetket ja ruokailut olivat tärkeitä sosiaalisten tilanteiden ja taitojen harjoittelutilaisuuksia. Siinä missä ryhmässä käydyt keskustelut olivat omiaan lisäämään tietoa tai luomaan tilaa purkamiselle, olivat vapaamuotoisemmat tapaamiset tärkeitä sosiaalisten taitojen harjoittelutilanteita. Toimintamallissa on avattu myös ruokailua ryhmätapaamisen menetelmänä.

Ryhmiä järjestettiin sekä avoimena että suljettuna, joskin suljettu ryhmä oli vankilassa ja näin ollen vaihtoehtoja ei ollut. Hankkeen alkuvaiheessa kokeiltiin myös suljetumpaa versiota eli ryhmätapaamisia, joihin piti ilmoittautua. Nämä tapaamiset eivät saavuttaneet toivottua osallistujamäärää ja ne lopetettiin. Avoin ryhmä oli ohjaajille haastava, mutta perusteltu sen kohderyhmälähtöisyyden takia. Monelle osallistujalle sitoutuminen jatkuvaan toimintaan oli hankalaa ja ryhmän avoimuus koettiin hyväksi asiaksi.

7.7 Viestintä

Viestintä osallistujien ja ohjaajien välillä, sekä tiedotus osoittautui tärkeiksi tekijöiksi toiminnan onnistumisen kannalta. Saarikin (2016, 10) toteaa yksinäisyyden voivan joko johtaa palveluihin hakeutumiseen tai toisaalta niistä pois jäämiseen. Siksi viestinnällä on merkitystä sen kannalta, kumpaan vaihtoehtoon henkilö päättyy.

Yhteydenpidon osallistujien kanssa tulee tapahtua heidän ehdoillaan. Ryhmänohjaajan tulisi selvittää mitä kanavia käyttäen viestit tavoittavat nuoret. Ohjaajan vastuulla on ottaa selvää mitä medioita osallistujat käyttävät, mitä kautta he haluavat tiedon saada ja jos tarpeellista, opetella käyttämään itselleen aiemmin tuntemattomia viestinnän välineitä. Tästä esimerkkinä Discord-palvelun käyttö, jonka opettelin saadakseni yhteyden osallistujiin. Yhteydenpito ohjaajan ja osallistujan välillä myös tapaamisen ulkopuolella voi olla monelle nuorelle merkityksellistä. Osallistujien kanssa yhdessä järjestetyssä mallintamistyöpajassa monet osallistujat kertoivat tekstiviestin olevan hyvä tapa olla yhteydessä. Aktiivinen yhteydenpito viestii myös siitä, että nuoresta välitetään, hänet muistetaan ja hänen osallistumistaan toivotaan.

Tiedotuksessa on hyvä miettiä minkälainen linja ja tyyli on, kun viestitään osallistujille, ja minkälainen silloin kun viestitään verkostoille ja yhteistyökumppaneille. Näiden tyylien ei kannatta olla samoja. Verkostoille ja ammattilaisille voi viestiä ryhmätoiminnasta, jonne saa ohjata syrjäytymisvaarassa olevia nuoria miehiä, mutta mahdollisille osallistujille viestinnän kannattaa olla vähemmän leimaavaa ja enemmän houkuttelevaa. Osallistujien heterogeenisyyden takia viestinnän tulee myös olla äärimmäisen selkeää. Toimintamallissa on avattu tätäkin kohtaa yksityiskohtaisemmin.

7.8 Miesten Vuoro -toimintamalli

Sisällönanalyysistä tekemiäni johtopäätösten ja hankkeessa työskentelevien henkilöiden kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta olen luonut toimintamallin, joka on julkaistu internetissä osoitteessa www.miestenvuoro.info. Toimintamallia kanssani ovat olleet kehittämässä psykologi ja psykologian lehtori Jukka Oksanen Metropolia ammattikorkeakoulusta, Satu Lekola Kohtaus Ry:stä, hankkeen ohjausryhmä sekä ryhmiin osallistuneet nuoret miehet.

Hyvin aikaisessa vaiheessa hanketta päätimme ohjausryhmän sekä hankkeessa työskentelevien henkilöiden kanssa, että toisin kuin yleensä on tapana, emme julkaise painettua kirjallista toimintamallia. Syy tähän oli se, että toimintamallin tulisi olla mahdollisimman helposti saatavilla kiinnostuneille tahoille. Päädyimme julkaisemaan toimintamallin internetsivujen muodossa.

Toinen periaatepäätös mitä teimme, oli että sivuilla olevan tekstin tulisi olla helppolukuista ja kirjoitettu sellaisella kielellä, mitä kaikki nuorten kanssa työskentelevät ymmärtävät. Toisin sanoen, päätimme jättää pois akateemisen tekstin ja viittaukset teorioihin. Sivujen tarkoitus on viestiä nuorten kanssa työskenteleville ammattilaisille, että me myös tiedostamme ilmiön nimeltä nuoret yksinäiset miehet, ja meillä on toivottavasti jotain annettavaa muille saman kohderyhmän kanssa työskenteleville.

Miesten Vuoro internetsivut ovat minun luomani käyttäen Squarespace-palvelua ja valmista internetsivun pohjaa. Sivujen tekstisisällön olen pääosin tuottanut minä. Lisäksi sivuille sisältöä on tuottanut Jukka Oksanen Metropolia AMK:sta

Toimintamalli on jaettu kolmeen osioon. Ensimmäisessä osiossa kerrotaan mikä Miesten Vuoro on. Toinen on nimeltään ”Kuinka kohdata mies?” Siinä osiossa avataan ohjaamisen periaatteita. Viimeisessä osiossa nimeltä ”Miten järjestän Miesten Vuoron?” on erilaisia teemoja käsiteltäväksi ja menetelmiä niiden käsittelyyn.

Toimintamallia kehitetään eteenpäin edelleen ja sivu tulee vielä päivittymään. NIKO-97 hanke jatkuu vuoden 2020 loppuun, jonka jälkeen sivun on tarkoitus jäädä vielä elämään. Vuoden 2020 maaliskuun jälkeen toimintamallin jatkokehittäminen ja

internetsivujen päivittäminen on siirtynyt kokonaan Metropolia AMK:lle. Kohtaus Ry:n aktiivinen rooli hankkeessa loppui maaliskuussa 2020. Metropolia AMK jatkaa yhteistyötä Oulun Poikien Talon kanssa, jotka osallistuvat toimintamallin jatkokehittämiseen.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET, ARVIOINTI JA POHDINTA

8.1 Prosessin arviointi

Toimintamallin kehittämisprosessi alkoi syksyllä 2018, kun minut palkattiin Kohtaus Ry:hyn ja NIKO -97 hankkeeseen. Hankkeen alkupuolella etsimme usein suuntaa ja kokeilimme paljon erilaisia keinoja ryhmien ohjaamisessa ja seksuaalisuusteemojen puheeksi ottamisessa. Alussa ideamme oli sen suuntainen, että teemme selkeän ohjelman puoli vuotta eteenpäin ja käsittelemme tietyt teemat siinä ajassa ja sitä myötä osallistujien seksuaaliterveystiedot ovat lisääntyneet ja sosiaaliset taidot parantuneet. Hyvin nopeasti meille hankkeessa työskenteleville kuitenkin selvisi, että olennaisinta koko Miesten Vuoro -toiminnassa on nuorten miesten tavoittaminen, kohtaaminen ja tilan antaminen keskustelulle.

Luovuimme ideasta, että etenemme jotenkin loogisesti tunteiden sanottamisesta sosiaalisten taitojen treeniin, tai suostumuksesta seksitauteihin jne. Sen sijaan kuuntelimme nuoria miehiä ja kysyimme mistä he haluaisivat jutella. Loimme tilan keskustelulle, kysymyksille ja jopa vihan purkamiselle. Annoimme aikaa osallistujille tutustua meihin ja toisiinsa ja rakensimme luottamusta. Pian huomasimme, että aiheiden kuten kiusaaminen, syrjäytyminen ja itsetunto kautta olimme saapuneet hyvin syväliisiin ihmissuhteita ja seksuaalisuutta käsitteleviin teemoihin.

8.2 Tavoitteiden toteutumisen ja vaikutusten arviointi

Tavoitteena oli luoda osallistava ryhmätoimintamalli, joka mahdollistaisi syrjäytymisvaarassa olevien nuorten miesten sosiaalisten taitojen vahvistumisen, nuorten miesten seksuaaliterveystiedon lisääntymisen ja nuorten miesten yksinäisyyden kokemuksen vähenemisen. Lisäksi tavoitteena oli luoda toimintamalli, joka antaa sosiaalialan ammattilaisille työkaluja nuorten miesten kohtaamiseen.

Ryhmätoimintamalli on luotu ja julkaistu. Sen toimivuudesta jo järjestettyjen ryhmien lisäksi ei ole saatavilla tietoa ainakaan vielä.

Opinnäytetyöllä oli kaksi tavoiteltua vaikutusta. Ensimmäisenä oli toimintatutkimusryhmiin osallistuvien nuorten miesten sosiaalisten taitojen parantuminen, yksinäisyyden väheneminen ja seksuaaliterveystietojen lisääntyminen. Ryhmissä kerätyn palautteen ja osallistujien kanssa käytyjen keskustelujen perusteella voin todeta, että vaikutuksia on vaikea mitata, sekä näyttää toteen. Omien havaintojeni perusteella usean osallistujan elämässä on tapahtunut muutoksia prosessin aikana. Moni on sanonut saaneensa ryhmästä lisää rohkeutta puhua uusille ihmisille. Usean osallistujan kyky ilmaista mielipiteitään on mielestäni parantunut. Uusia ystävyysuhteita on syntynyt. Sitä johtuvatko nämä muutokset ryhmätoiminnasta en voi perustellusti väittää. Seksuaaliterveystietoa on pystytty palautteen perusteella lisäämään ainakin Keravan vankilan ryhmässä.

Toisena tavoiteltuna vaikutuksena, on kynnyksen madaltaminen seksuaalisuus ja ihmissuhdeteemojen puheeksi ottamisessa nuorten miesten parissa sosiaalialan ammattilaisten toimesta. Toivon mukaan mallin helppo saatavuus ja helppolukuisuus, sekä useat sivuilla esitellyt menetelmät rohkaisevat ammattilaisia avaamaan keskustelua nuorten miesten kanssa.

8.3 Opinnäytetyön eettisyys

Opinnäytetyön toteutuksen tulee noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä. Vaikka opinnäytetyöni ei ole suoranaisesti tutkimusta, on toimintamallin kehittämisessä hyödynnetty laadullisen tutkimuksen menetelmiä, joten tutkimuseettisten näkökohtien tarkastelu on paikallaan. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (jatkossa TENK) laatimat eettiset periaatteet (2009, 4) jakautuvat kolmeen osa-alueeseen, jotka ovat

1. Tutkittavan itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen.
2. Vahingoittamisen välttäminen.
3. Yksityisyys ja tietosuojat.

Ensimmäisellä osa-alueella tarkoitetaan tutkimukseen osallistuvien vapaaehtoisuutta. Miesten Vuoro ryhmiin osallistuneille henkilöille kerrottiin, että toiminnasta saadun tiedon ja havaintojen perusteella kehitetään toimintamallia, ja ryhmien ohjaaja tekee välillä muistiinpanoja keskusteluista. Suostumuksia ei kerätty kirjallisesti, mutta

suostumus on saatu suullisesti tai tulkittu myöntäväksi käyttäytymisen perusteella. Tämä vastaa TENK:in ohjeita (TENK 2009, 4). Kaikki osallistujat olivat täysi-ikäisiä. Ensimmäisessä osa-alueessa on myös määritelty, kuinka paljon tutkittavia on informoitava tutkimuksen luonteesta. Havainnointiin perustuvassa tutkimuksessa tutkittaville kerrotaan aihe ja mitä tutkimukseen osallistuminen konkreettisesti tarkoittaa (TENK 2009, 5-6) Miesten Vuoro toimintaan osallistuville on kerrottu, että ryhmätapaamisten perusteella kehitetään toimintamallia.

Toisessa osa-alueessa määritellään tutkittavien vahingoittamisen välttäminen. Tähän sisältyy tutkittavien arvostava kohtelu sekä kunnioittava kirjoittamistapa julkaistavassa materiaalissa. Julkaistava materiaali voi joissain tilanteissa olla vahingollista tutkittaville, mikäli tulokset esitetään arvostelevasti, asenteellisesti tai epäkunnioittavasti. Lisäksi riittämättömän aineiston tai puutteellisen systemaattisen analyysin perusteella julkaistavat leimaavat tulokset ovat omiaan aiheuttamaan vahinkoa tutkittaville. (TENK 2009, 7.) Opinnäytetyössäni ryhmiin osallistuneista henkilöistä puhutaan kunnioittavasti, eikä ketään saateta huonoon valoon. Olen pyrkinyt esittämään tulokset kunnioittavasti, leimaamatta ketään tai mitään tiettyä ryhmää. Osallistavassa toimintatutkimuksessa tutkimukseen sisältyy vuorovaikutusta tutkittavien kanssa, esimerkiksi osallistuvan havainnoinnin muodossa. Tutkittaviin on tällöin suhtauduttava kohteliaasti ja ihmisarvoa kunnioittaen. (TENK 2009, 7.) Ryhmätoiminnan kantavia periaatteita oli laadukas kohtaaminen ja osallisuuden tukeminen.

Kolmas osa-alue määrittelee yksityisyyden ja tietosuojan. Tutkimusaineistojen keruun, käsittelyn ja tulosten julkaisemisen kannalta tärkein yksityisyyden suojan osa-alue on tietosuoja (TENK 2009, 8). Ryhmiin osallistuvilta henkilöiltä ei ole kerätty mitään henkilötietoja. Ainoa asia mitä ryhmiin osallistuvan henkilön on pyydetty kertoa, on oma etunimi ja halutessaan joku kanava millä heihin saa yhteyden. Havainnointipäiväkirjassa yhdestäkään yksittäisestä henkilöstä ei ole kirjoitettu nimeä käyttäen. Kävijätilastoissa nimet on koodattu, niin että vain minä ja toinen ryhmäfasilitaattori tietävät ketä koodatuilla nimillä tarkoitetaan. Sisällön analyysiä kuvavassa luvussa on yksi suora lainaus osallistujalta. Sen perusteella kenenkään ei ole mahdollista tunnistaa henkilöä, joka sen on sanonut.

8.4 Opinnäytetyön luotettavuus

Luotettavuus on tieteellisen tiedon keskeinen tunnusmerkki. Luotettavuuden arviointi kohdistuu tutkimusmenetelmiin, prosessiin sekä tutkimustuloksiin. (Toikko & Rantanen 2009, 121.) Opinnäytetyössäni hyödynnetään laadullisen tutkimuksen menetelmiä, joten on syytä tarkastella luotettavuutta siitä näkökulmasta ensin. Laadullisessa tutkimuksessa, johon osallistava toimintatutkimus kuuluu, luotettavuutta tarkastellaan vakuuttavuuden käsitteen avulla. Tutkijan on siis vakuutettava tiedeyhteisö tekemällä tutkimusta koskevat valinnat ja tulkinnat näkyviksi. Tutkijan tulee kuvata aineistonsa ja siihen perustuva argumentaatio mahdollisimman avoimesti. Tutkimuksen johdonmukaisuus on toinen luotettavuuden osatekijä. Sillä tarkoitetaan tutkimusaineiston keräämisen ja analysoinnin tarkkaa kuvaamista. (Toikko & Rantanen 2009 123-124.) Olen kuvannut havainnointiprosessin, työkalut sekä sisällönanalyysin yksityiskohtaisesti menetelmiä koskevassa luvussa ja selittänyt miten olen päätenyt tuloksiin ja johtopäätöksiin.

Kehittämistoiminnassa luotettavuus tarkoittaa kuitenkin ennen kaikkea käyttökelpoisuutta. Pelkästään kerätty tieto ei ole riittävää, vaan tiedon tulee olla myös hyödyllistä. (Toikko & Rantanen 2009, 121). Toimintamallissa tutkimusmenetelmin saatu tieto on kuvattu ymmärrettävästi ja niin, että siitä on mahdollista saada konkreettista hyötyä uutta ryhmää perustettaessa. Kehittämistoiminnassa luotettavuuteen liittyy useita haasteita. Esimerkiksi sosiaalisten prosessien, kuten ryhmätoiminnan toistettavuus on ongelmallinen seikka. (Toikko & Rantanen 2009, 123.) Samanlaisen ryhmäprosessin aikaan saaminen uudella ryhmällä ei ole mitenkään taattu, vaikka toimintamallissa kuvattuja ohjeita ja menetelmiä noudatettaisiinkin. Toimintamalli on pyritty luomaan niin, että se on sovellettavissa, eikä yhtä ja ainutta oikeaa tapaa ole. Yhtäältä siis toistettavuus ei välttämättä toteudu, mutta toisaalta se ei tässä kontekstissa ole edellytys kehittämistoiminnan käyttökelpoisuuden näkökulmasta.

Käyttökelpoisuuden ja toistettavuuden lisäksi kehittämistoiminnan luotettavuutta voidaan tarkastella vielä toimijoiden sitoutumisen näkökulmasta. Kehittämistoiminta on usein sosiaalinen prosessi, jossa kehittäjät ovat osallistuvat toimintaan ja toimijat kehittämiseen. (Toikko & Rantanen 2009, 124.) Ryhmäprosessi on ollut ennen kaikkea osallistava ja inklusiivinen kaikille toimijoille. Lopullinen aineiston analyysi, johtopäätökset ja toimintamallin auki kirjoittaminen ovat kuitenkin tutkijan yksin

tekemiä. Sitoutumattomuus voi heikentää kehittämistoiminnan aineistojen, menetelmien ja tulosten luotettavuutta. Virhemahdollisuus kasvaa, jos toimijat eivät osallistu kaikkiin kehittämisprosessin vaiheisiin. (Toikko & Rantanen 2009, 124.) On siis mahdollista, että muut toimintaan osallistuneet henkilöt olisivat päätyneet erilaisiin johtopäätöksiin ja erilaisiin toimintamalleihin.

8.5 Oma ammatillinen kehitys

Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksesta valmistuakseen opiskelijan kuuluu täyttää tietyt osaamisvaatimukset eli kompetenssit (Diak. Osaamisvaatimukset. Sosionomi AMK). Seuraavassa luvussa arvioin omaa ammatillista kehitystäni suhteessa kyseisiin kompetensseihin.

Opinnäytetyöprosessin, sekä NIKO -97 hankkeessa työskentelyn aikana olen kohdannut useita arvostiriitoja ja joutunut pohtimaan omaa ihmiskäsitystäni ja sen merkitystä ohjaustyössä. Olen työssäni pyrkinyt edistämään yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa antamalla puheenvuoron sellaisille henkilöille, joilla sitä ei yleensä ole.

Miesten vuoro -ryhmien ohjauksessa ensisijaiseen tärkeäksi muodostui hyvän yhteistyösuhteen muodostaminen osallistujien, eli asiakkaiden kanssa. Ryhmien lisäksi osallistujilla oli mahdollisuus saada myös yksilöllistä tukea mentorointi-tapaamisten muodossa. Näissä tapaamisissa, sekä ryhmätapaamisissa osallistujien voimavaraistaminen ja osallisuuden tukeminen olivat peruspilareita.

Opinnäytetyöprosessin aikana kolmannen sektorin palvelut ja toimintatavat ovat tulleet hyvin tutuiksi. Olen tehnyt verkostoyhteistyötä useiden eri järjestötoimijoiden kanssa, kuten Helsingin ja Oulun poikien talon, Väestöliiton ja Leikkiväki Ry:n kanssa. Julkinen palvelujärjestelmä on usein näyttäytynyt vähän negatiivisessa valossa ja esimerkiksi oman työnantajan Kohtaus Ry:n toiminta monia julkisten palveluiden aukkoja täydentävänä.

Palveluohjaus on tullut hyvin tutuksi ja erilaisista mielenterveyspalveluista ja tukitoimista on ollut pakko ottaa selvää. Asiakkaiden moninaiset elämäntilanteet ovat myös pakottaneet tutustumaan nuoriso- ja lastensuojelulakiin.

Opinnäytetyöprosessi on mahdollistanut oman asiantuntijuuden kehittämisen syrjäytymistä, yksinäisyyttä ja seksuaaliterveyttä koskevissa asioissa. Näiden lisäksi hankkeessa työskentely on mahdollistanut yhteistyön erilaisten toimijoiden kanssa. Työyhteisöni NIKO -97 hankkeessa ja Kohtaus Ry:ssä on monialainen ja siihen kuuluu sosionomeja, yhteisöpedagogeja, psykologi ja ohjausryhmän kautta erilaisia sosiaali- ja terveysalan ammattilaisia ja asiantuntijoita. Lisäksi yhteistyö useiden järjestötoimijoiden kanssa on ollut monialaista. Työni hankkeessa ja toimintamallin kehittämässä on ollut erittäin itsenäistä ja itseohjautuvaa. Vastuualueisiin on kuulunut niin ryhmien ohjaus, suunnittelu, yhteistyöverkoston rakentaminen kuin toimintamallin luominenkin.

Opinnäytetyön aihepiiri pureutuu epätasa-arvoon, huono-osaisuuteen ja hyvinvointia tuottaviin rakenteisiin ja syrjäytymisen ehkäisyyn. Nuorten syrjäytyneiden miesten tavoittaminen ja osallistaminen heitä koskevaan keskusteluun on ollut ja pysyy yhtenä työtäni ohjaavana tavoitteena.

8.6 Pohdinta

Miesten Vuoro -toiminnan lähtökohtana oli luoda ryhmä, jossa nuoret miehet saavat keskustella ihmissuhteisiin ja seksuaalisuuteen liittyvistä teemoista. Toiminnan ohessa oli tarkoitus kehittää toimintamalli, jota voidaan levittää nuorten miesten kanssa toimiville tahoille. Tarkoituksena oli tavoittaa syrjäytymisvaarassa olevia tai syrjäytyneitä nuoria. Lähtökohtaisesti tämä on jo itsessään problemaattinen rajaus. Kuka määrittelee syrjäytymisen ja sen kuka on syrjäytynyt? Ryhmätoimintaan osallistuneiden nuorten kirjo oli niin heterogeeninen, että yhtä mallia tai menetelmää, joka pystyisi vastaamaan kaikkiin hankkeen tavoitteisiin oli vaikeaa, ellei jopa mahdotonta luoda. Tyypillistä oli se, että moni nuori oli yhdessä suhteessa hyvinkin keskellä sosiaalisen elämän kenttää tai mukana valtavirrassa, mutta toisessa tai kolmannessa suhteessa kovin syrjässä. Miten määritellä silloin esimerkiksi se olemmeko tavoittaneet hankkeessa kohderyhmän nuoria? Myös tapa, joilla nuorille viestitään ryhmätoiminnasta, on omiaan määrittelemään nuoria ulkoapäin. On tärkeää pohtia eroa sen välillä, onko ryhmä suunnattu syrjäytyneille nuorille vai miehille, jotka haluavat puhua ihmissuhteista. Tästä syystä mallissa avataan viestinnän merkitystä myös

osallisuuden tukemisessa ja laadukkaan kohtaamisen takaamisessa. Syrjäytyneen identiteettiä ei pitäisi rakentaa ainakaan palveluiden tarjoajien toimesta. Toimintamallissa painotetaan laajempaa kohtaamisen filosofiaa ja tapaa olla nuorten miesten kanssa.

Vaikka osallistujien kirjo olikin heterogeeninen, löytyi monia yhdistäviä seikkoja myös. Lapsuudessa ja nuoruudessa puutteelliseksi jääneet ystävyys-suhteet vaikuttivat usean nuoren elämään voimakkaasti. Yksinäisen identiteetistä ja sitä myötä negatiivisesta minäkuvasta on vaikea päästä eroon, eikä turvallisia paikkoja uusien ystävyys-suhteiden luomiseen ole tarjolla tarpeeksi. Ihmissuhteiden muodostamista tukevien rakenteiden käyttö ryhmätoiminnassa, sekä osallistumiseen kannustava työote antavat tilaisuuksia juurikin tähän. Pitkään yksinäisyydestä ja kaverittomuudesta kärsinyt nuori usein kokee yksinäisyytensä johtuvan esimerkiksi omasta huonoudesta tai tyhmyydestä. Kohtaamalla, kehumalla ja kannustamalla voidaan ainakin pyrkiä katkaisemaan negatiivisen ajattelun kierrettä ja ainakin mahdollistaa positiivisten kokemusten saanti. Turvallinen tila myös luo puitteet sosiaalisten taitojen harjoittelulle, sekä välillä myös epäonnistumiselle – turvallisesti.

Osallisuus on kuulumista johonkin ja yhteisyyttä. Ryhmä vertaisia voi olla yhteisö ja osallistuja sen jäsen. Uudenlaisen roolin omaksuminen voi muuttaa käsitystä itsestään. Siinä missä yksin ollessa on saattanut mieltää itsensä tylsäksi ja epämiellyttäväksi, voi huomata ryhmässä olevansakin tyyppi, jonka jutut naurattavat muita tai tyyppi, joka saa positiivista palautetta jakamistaan ajatuksista.

Toimintamalli ei lopputuloksena ole siis kovin konkreettinen malli, vaan enemmänkin rohkaisua siihen miten mahdollistaa keskustelu nuorten miesten kanssa. Olennaimmat havainnot ja asiat on esitelty tulokset osuudessa ja ovat toimintamallissakin auki kirjoitettuna. Toimintamalliin on kuitenkin lisätty konkreettisia ohjausmenetelmiä ja teemoja, joista puhua. Tärkeintä on silti, että nuorten miesten kanssa uskallettaisiin avata keskustelu ihmissuhteista ja seksuaalisuudesta ja uskallettaisiin kuunnella mitä heillä on sanottavana. Aina muistaen, että ihmiset elävät omilla todellisuuksissaan ja heidän kokemuksensa ovat heille totta.

Ollessani työhaastattelussa hankkeeseen puheeksi tuli vihaiset nuoret miehet, jotka kirjoittelevat kyseenalaisia tekstejä naisista ja yhteiskunnasta internetin netissä. Silloin

minua haastatellut Kohtaus Ry:n hallituksen jäsen Juha Kilpiä sanoi, että vaikka ne kirjoitukset saattavat kuulostaa aivan epäloogisilta ja järjettömiltä, pitää meidän muistaa, että ne kirjoitukset kumpuavat siitä todellisuudesta missä kirjoittajat itse elävät. Miten voimme vähentää yksinäisyyttä ja syrjäytymistä tai lisätä osallisuutta, elleimme usko siihen mitä nuoret meille kertovat omasta elämästään? Lähtökohtana pitää olla se, että ensin me uskomme heidän kokemuksiinsa ja heidän todellisuutensa – ja vasta sitten voimme alkaa kysymään miksi niin on.

Ryhmiä aikana tuli usein tilanteita, joissa piti pohtia, onko tämän keskustelun salliminen eettisesti oikein. Nuorten miesten kuunteleminen on kiistattomasti oikein, mutta onko tilan luominen vihapuheeksikin tulkittaville puheenvuoroille oikein? Yhtäältä on olemassa riski sille, että luomme vertaisryhmiä, joissa vihamieliset mielipiteet tarttuvat toisiin ja voimistuvat entisestään. Toisaalta torppaamalla ja väheksymällä, emme saa luotua mitään yhteyttä alkuunsaakaan. Monella nuorella miehellä oli kokemus siitä, että sanoessaan ääneen mielipiteensä tuli helposti torjutuksi ja torjutuksi huonoista ajatuksistaan. #MeToon jälkeinen maailma on monelle nuorelle miehelle hämmentävä ja monelle kokemus siitä, ettei ikinä voi saada parisuhdetta on hyvin todellinen. Patenttiratkaisuja tuskin löytyy, mutta ainakin keskustelu on avattu.

8.6.1 Asenteista ja resursseista

Hankkeen aikana työkuvaani kuului mallin levittäminen ja markkinointi erilaisille tahoille, jotka kohtaavat nuoria miehiä työssään. Tärkein havainto näistä tapaamista oli se, että lähes kaikki, joille toimintaa tai mallia esiteltiin, olivat sitä mieltä, että nuorille miehille tulisi olla keskusteluryhmiä, nuoret miehet tarvitsisivat tukea sosiaalisissa taidoissa ja että nuoret miehet hyötyisivät seksuaaliterveystiedon lisäämisestä. Halukkuutta oman ryhmän aloittamiseen mallin pohjalta ei kuitenkaan löytynyt luokun ottamatta yhtä taho – Oulun poikien taloa. Yleinen viesti kentältä oli, että tämä on tosi tärkeä aihe, mutta ei me osata puhua miehille seksuaalisuudesta ja ihmissuhteista. Usea taho oli valmis jonkinasteiseen yhteistyöhön, mikäli saisivat meidät ohjaajaksi.

Syitä ryhmien aloittamisen hankaluuteen on varmasti monia. Ensimmäisenä vastaan tulevat resurssit. Useallakaan sosiaalialan toimijalla, järjestöillä eritoten, ei vain ole

mahdollisuutta irrottaa yhtä tai kahta työntekijää uuteen tehtävään. Useiden järjestöjen toiminta pyörii tiettyihin toimintoihin kohdennetuilla rahoituksilla ja työntekijät ovat hankkeissa töissä. Toinen syy on asenne seksuaalikasvatusta ja seksuaalisuudesta puhumista kohtaan. Aihetta pidetään hankalana ja yleinen oletamus on, että ryhmien ohjaajan tulisi olla erittäin valveutunut kaikkiin seksuaalisuuteen liittyvien asioiden osalta. Siitä ei ole haittaa, mutta puheeksi ottamisen ei tulisi olla riippuvainen seksuaalineuvojan tai -terapeutin muodollisesta pätevyydestä. Yksi tärkeimpiä havaintoja ryhmien ohjaamisessa oli se, että kun luo tilan puhua – miehet puhuvat. Tärkeintä ei olekaan valtavan tietomäärän kanssa luentojen pitäminen vaan keskustelun avaaminen. Tarvitaan vaikuttamistyötä, joka rohkaisisi nuoria kohtaavia ammattilaisia avaamaan keskustelua seksuaalisuudesta nuorten kanssa. Siksi olennaista toimintamallissa eivät ole erilaiset menetelmät tai valmiit teemat, vaan se miten tila puheelle luodaan.

8.6.2 Ideoita jatkokehittämiseen

Vaikka nuorten miesten syrjäytymiseen on herätty jo kauan sitten ja erilaisia toimenpiteitä, hankkeita ja suunnitelmia on paljon, uskon että jatkossakin tulee olemaan iso joukko miehiä jotka kokevat olevansa sosiaalisesti ja seksuaalisesti syrjässä. Usein seksuaalisuus nähdään vieläkin enemmän terveydenhoitoalan erityisosana, eikä sitä pidetä niin olennaisena osana sosiaalialaa. NIKO -97 hankekin on Metropolia AMK:ssa nähty terveyspuolen hankkeena, johon sairaanhoitajaopiskelijat ja kättilöt tekevät opinnäytetöitä, vaikka käytännön toteutuksesta vastaa aivan toisen koulutuksen saaneet henkilöt. Seksuaalisuus on paljon muutakin kuin biologiaa tai seksitauteja. Se on olennainen osa ihmisyyttä ja siksi ihmistyön tekijällä pitäisi olla valmius siitä puhumiseen.

Tärkeää olisi pyrkiä luomaan sosiaalialalla toimiville henkilöille valmiuksia seksuaalisuus- ja ihmissuhdeteemojen käsittelyyn. Tätä voisi toteuttaa joko vaikuttamistyön hankkeena, jossa nuoria kohtaaville ammattilaisille järjestettäisiin koulutusta mahdollisimman helposti saatavassa muodossa. Laajemmin asiaa voisi edistää esimerkiksi lisäämällä seksuaalikasvatuksen tai seksuaaliterveyden tukemisen pakolliseksi osaksi sosiaalialan tutkintoja.

LÄHTEET

- Alasuutari, P. & Alasuutari, P. (2011). *Laadullinen tutkimus 2.0* (4. uud. p.). Tampere: Vastapaino.
- Alin, K., Heikkilä, E. (2019) *Seksitaudit ja raskauden ehkäisy – Nuoren miehen käsikirja*. (Opinnäytetyö, Metropolia ammattikorkeakoulu, terveydenhoitotyön koulutusohjelma). Saatavilla <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2019121226291>
- Eurostat. Glossary: Young people neither in employment nor in education and training (NEET). Saatavilla [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:Young_people_neither_in_employment_nor_in_education_and_training_\(NEET\)](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:Young_people_neither_in_employment_nor_in_education_and_training_(NEET))
- Edistä, ehkäise, vaikuta – Seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelma 2014-2020. (toim.) Klemetti, R., Raussi-Lehto E. Saatavilla: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116162/THL_OPAS33_VERKKO9.3.2016.pdf?sequence=3&isAllowed=y
- Eriksson, P., & Kovalainen, A. (2008). *Introducing Qualitative Methods: Qualitative methods in business research*. London: SAGE Publications Ltd.
- Grönlund, H., Falk, H. (2016) Kolmas sektori ja yksinäisyyden vähentäminen. Teoksessa Saari, J. (toim.) (2016). *Yksinäisten Suomi*. Helsinki: Gaudeamus.
- Hännikäinen, T. (2009). Ilman: Esseitä seksuaalisesta syrjäytymisestä. Turku: Savukeidas.
- Isola A-M., Kaartinen H., Leemann L., Lääperi R., Schneider T., Valtari S., Ketotokoi A., (2017) *Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa*. Työpaperi 33/2017. THL. Saatavilla https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1
- Junttila, N. (2015). Kavereita nolla: Lasten ja nuorten yksinäisyys. Helsinki: Tammi.
- Junttila, N. (2016) Yksinäisyyden ulottuvuudet. Teoksessa Saari, J. (toim.) (2016). *Yksinäisten Suomi*. Helsinki: Gaudeamus.
- Junttila, N. (2018). *Kaiken keskellä yksin: Aikuisten yksinäisyydestä*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

- Kananen, J. (2014). Toimintatutkimus kehittämistutkimuksen muotona: Miten kirjoitan toimintatutkimuksen opinnäytetyönä? Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Karvonen, S., Kestilä, L., Kauppinen T. M. (2017) Kokevatko nuoret saavansa tarvitsemiansa sosiaali- ja terveystalveluja? Tuloksia väestötutkimuksista. Teoksessa Aaltonen, S., Kivijärvi, A. (toim.) (2017) Nuoret aikuiset hyvinvointipalvelujen käyttäjinä ja kohteina. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisuja 136. Saatavilla https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/nuoret_aikuiset_hyvinvointipalvelujen_kayttajina_ja_kohteina_lopullinen.pdf
- Kaukko, M. & Kiilakoski, T. (2018) Teoksessa Kiilakoski, T., Honkatukia, P. & Aaltonen, S. (2018). *Miten tutkia nuoria ja nuorisotyötä*. Tampere: Vastapaino.
- Keltikangas-Järvinen, L. (2010). *Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot*. Helsinki: WSOY.
- Kemmis, S., Nixon, R. & McTaggart, R. (2014). *The action research planner: Doing critical participatory action research*. Singapore: Springer.
- Kiilakoski, T (2009). *Viiltoja: Analyysi kouluväkivallasta Jokelassa*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.
- Kohtaus Ry. Toimintakertomus 2019. Aineisto tekijän hallussa.
- Kokkonen T., Närhi K., Matthies A-L. (2013) *Osallisuuden reunaehdot palvelujärjestelmässä*. Teoksessa Era, T. (toim.) (2013) *Osallisuus – Oikeutta vai pakkoa?* Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja. Saatavilla https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/64153/JAMKJULKAI-SUJA1562013_web.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Kontula, O. Seksuaaliterveyden edistäminen yksilötasolla. Teoksessa Lottes I, & Kontula, O. (toim.) (2000). *Seksuaaliterveys Suomessa*. Helsinki: Tammi.
- Kuula, A. (1999). Toimintatutkimus: Kenttättyötä ja muutospyrkimyksiä. Tampere: Vastapaino.
- L 1285/2016. Nuorisolaki. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285>
- Laasanen, H. (2008). *Naisten seksuaalinen valta*. Helsinki: Multikustannus.
- Lagus, K., Honkela, T. (2016) *Yksinäisyys mielen rakenteissa*. Teoksessa Saari, J. (toim.) (2016). *Yksinäisten Suomi*. Helsinki: Gaudeamus.
- Lappalainen, R. (2004). *Sosiaaliset taidot: Työkirja*. Tampere: Tampereen yliopisto.

- Leppäsalo, T-R., Tötterström, E. (2019) *Kokemuksia fasilitoinnista: Niko-97 hankkeen fasilitaattorien haastattelu*. (Opinnäytetyö, Metropolia ammattikorkeakoulu, terveydenhoitotyön koulutusohjelma). Saatavilla <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2019122027767>
- Leppänen, S., Rautala, P. (2019) *Niko-97 – Syrjäytymisvaarassa olevien nuorten miesten seksuaalitetouden lisääminen ja edistäminen*. (Opinnäytetyö, Metropolia ammattikorkeakoulu, hoitotyön koulutusohjelma). Saatavilla <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2019052211233>
- Lottes, I. Uusia näkökulmia seksuaaliterveyteen. Teoksessa Lottes I, & Kontula, O. (toim.) (2000). *Seksuaaliterveys Suomessa*. Helsinki: Tammi.
- McIntyre, A. (2008). *Participatory action research*. Los Angeles: Sage Publications.
- McNiff, J. (2016). *Writing up your action research project*. London ; New York, NY: Routledge.
- Metropolia AMK. NIKO -97 -hanke. Saatavilla <https://www.metropolia.fi/tutkimuskehittaminen-ja-innovaatiot/hankkeet/niko-97/>
- Miessakit Ry. Toimintamuodot. Saatavilla <https://www.miessakit.fi/toimintamuodot/>
- Myrskylä, P. (2012) *Hukassa – keitä ovat syrjäytyneet nuoret?* Eva analyysi No. 19 1.2.2019
- Nevalainen, V. (2009). *Yksinäisyys*. Helsinki: Edita : Mielenterveyden keskusliitto.
- Niko -97 hankehakemus (liite 2)
- Palola, E., Hannikainen-Ingman, K., Karjalainen, V. (2012) *Nuorten syrjäytymistä on tutkittava pintaa syvemmin*. Yhteiskuntapolitiikka-YP 77 (2012) 3. Saatavilla: <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/102895/palola.pdf?sequence>
- Poikien talo. Ammattilaisille. Saatavilla <https://poikientalo.fi/ammattilaisille>
- Raivio, H., Karjalainen J. (2013). Osallisuus ei ole keino tai väline, palvelut ovat! Osallisuuden rakentuminen 2010-luvun tavoite- ja toimintaohjelmissa. Teoksessa Era, T. (toim.) (2013) *Osallisuus – Oikeutta vai pakkoa?* Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisu. Saatavilla https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/64153/JAMKJULKAI-SUJA1562013_web.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Raunio, K. (2006). *Syrjäytyminen: Sosiaalityötä kiinnostavia näkökulmia*. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto.
- Saari, E. (2007) Teoksessa Viinämäki, L., Saari, E. & Ahola, A. (2007). *Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen*. Helsinki: Tammi.

- Saari, J. (2016) Teoksessa Saari, J. (toim.) (2016). *Yksinäisten Suomi*. Helsinki: Gaudeamus.
- Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö. Osallisuuden edistäminen. Saatavilla <https://stm.fi/osallisuuden-edistaminen>
- Socratic. Saatavilla <https://socratic.com/>
- THL. Hyvinvointi ja terveyserot. Osallisuus. Saatavilla <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>
- THL. Seksuaalisuuden ja sukupuolen sanasto. Seksuaaliterveys. Saatavilla https://thl.fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/menetelmat/seksuaalisuus-puheeksi/seksuaalisuuden-ja-sukupuolen-sanasto
- THL. Sukupuolten hyvinvointi ja terveyserot. Saatavilla <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/tasa-arvon-tila/hyvinvointi-ja-terveys/sukupuolten-hyvinvointi-ja-terveyserot>
- Toikko, T., Rantanen, T. (2009) Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Näkökulmia kehittämisprosessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. Tampere: Tampere University Press. Saatavilla https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/100802/Toikko_Rantanen_Tutkimuksellinen_kehittamistoiminta.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2009). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* (6. uud. laitos.). Helsinki: Tammi.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2009) Humanistisen, yhteiskuntatieteellisen ja käyttäytymistieteellisen tutkimuksen eettiset periaatteet ja ehdotus eettisen ennakoarvioinnin järjestämiseksi. Saatavilla tenk.fi/sites/tenk.fi/files/eettisetperiaatteet.pdf
- WHO. SEKN (2008). Understanding and Tackling Social Exclusion - Final Report to the WHO Commission on Social Determinants of Health From the Social Exclusion Knowledge Network. Saatavilla https://www.who.int/social_determinants/knowledge_networks/final_reports/sekn_final%20report_042008.pdf?ua=1

LIITE 1. PALAUTEKYSELY

Minkälainen oli tapaamisen ilmapiiri? Voit valita useamman.

- Avoin
- Ahdistava
- Salliva
- Tuomitseva
- Luottamuksellinen
- Epäluottamuksellinen

Mitä mieltä olit tavoista käsitellä päivän aihetta? Esim. Akvaariokeskustelu (Kysymys menetelmän mielekkyydestä)

- Erittäin hyvä
- Hyvä
- En osaa sanoa
- Huono
- Erittäin huono

Käsiteltiinkö tänään sinua kiinnostavia asioita?

- Erittäin paljon
- Paljon
- En osaa sanoa
- Vähän
- Erittäin vähän
- Ei ollenkaan

Koetko saaneesi uutta/tarpeellista tietoa?

- Kyllä

- En

Koetko tulleeesi kuulluksi?

- Kyllä
- En

Saitko vaikuttaa tapaamisen aikana?

- Kyllä
- En

Mistä aiheista haluaisit keskustella seuraavilla kerroilla? (Avoin kysymys)

Avointa palautetta. Sana vapaa! (Avoin kysymys)

TERVEYDEN JA
HYVINVOINNIN LAITOS
Instituten för hälsa och välfärd

HAKEMUS 201810116
TERVEYDEN EDISTÄMISEN MÄÄRÄRA
Hakemus on lähetetty 14.6.2017 20:03:38

1 HANKKEEN

Hanke-ehdotus pyrkii toiminnallaan:

☐ Tehostamaan eri toimijoiden yhteistyötä uudistuvissa palvelurakenteissa	☒ Kaventamaan eri väestöryhmien välisiä terveysteroja
☒ Edistämään hankkeen kohderyhmän osallisuutta lisääviä toimintatapoja	☒ Huomioimaan yhdenvertaiset palvelujen ja ympäristön käyttömahdollisuudet

2

Hanke-ehdotus sisältää osuuksia, jotka liittyvät

☐ Tupakan, alkoholin, huumeiden ja muiden päihteiden käytön ja niistä aiheutuvien haittojen ehkäisyyn ja vähentämiseen	☐ Väestön ylipainon ehkäisyyn ja vähentämiseen ruokavalion ja fyysisen aktiivisuuden avulla
☒ Positiivista mielenterveyttä edistävien menetelmien käytön vahvistamiseen ja itsemurhien ehkäisyn tukemiseen	☒ Seksuaaliterveyden vahvistaminen

Lisätietoja painopisteestä

3

Miten hankkeen toiminta tukee kunnissa toteutettavaa terveyden edistämisen toimintaa ja sote-uudistuksen toimeenpanoa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävän osalta?

Hanke huomioi hallituksen esityksen (HE 15/2017 vp), jossa tavoitteena on sote-palvelujen vahvistaminen. Hanke julkisen ja järjestöjen yhteistyötä seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelman 2017-2020 (SELI) mukaisesti kuntien ennaltaehkäisevää terveyden edistämistä. Hankkeessa kehitetään kohderyhmän kanssa ratkaisuja syrjäytyneillä olevien nuorten miesten seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja sosiaalisten taitojen edistämiseen. Samalla kehitetään ammattilaisille paikallisesti sovellettavia menetelmiä kohderyhmän kohtaamisen ja seksuaalikasvatuksen tueksi.

4

Hanke-ehdotuksesta vastaava organisaatio, yhteistyöhankkeen koordinaattori

Nimi

Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy

5 HAKIJAN

Jäävätkö maksetut arvonlisäverot hankkeen lopullisiksi kustannuksiksi, joita avustuksen saaja ei voi vähentää omassa verotuksessaan?

Kyll

6

Hankkeen vastuuhenkilöllä on päävastuu hankkeen toteutumisesta ja taloudenhoidosta valtionavustuksen ehtojen mukaisesti. Vastuuhenkilöllä on nimenkirjoitusoikeus organisaatiossa, jolle avustus myönnetään.

Nimi Uusitalo Jorma	Asema Talous- ja hallintojohtaja
Yhteystiedot (puhelin, email) 097424 5008, jorma.uusitalo@metropolia.fi	Postilokero / Katuosoite PL 4000 / Bulevardi 31 00079Metropolia

7

Hankkeen yhteyshenkilö on hankkeen käytännön toteutuksessa keskeisesti mukana ja voi tarvittaessa tiedottaa hankkeen etenemisestä.

Nimi Iivanainen Anu	Asema TKI-suunnittelija
Yhteystiedot (puhelin, email) 040 630 0908, anu.iivanainen@metropolia.fi	Postilokero / Katuosoite PL 4032 / Sofianlehdonkatu 5b 00079Metropolia

Hankkeen nimi

Niko-97

Hankkeen kokonaiskesto

1.2.2018 - 31.12.2020

Hanke koordinoi useampaa osahanketta

Hanke on osa suurempaa kokonaisuutta

Hanke on saanut aiemmin rahoitusta terveyden edistämisen määrärahasta

Haettu

Esitys

Myönnetty

187 896,02 €

9 LYHYT KUVAUS HANKKEESTA*Mitä hankkeessa tehdään, kenelle ja miksi? Tiivistelmä voidaan julkaista THL:n nettisivuilla.*

Niko -97 hankkeessa vahvistetaan pk-seudun ja oululaisten syrjäytymisvaarassa olevien nuorten miesten seksuaaliterveyttä osallistavan pienryhmätoiminnan avulla. Miehet saavat ryhmissä mahdollisuuden opetella sosiaalisia taitoja sekä tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Lisäksi he saavat tietoa seksuaalisuudesta ja tunnistavat seksuaalioikeutensa. Hankkeen vaikutuksesta miesten eristäytyneisyys vähenee, he osaavat paremmin luoda kontakteja ja riski vahingoittavaan seksuaalikäyttäytymiseen vähenee. Lisäksi sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset saavat uuden työmallin kohderyhmän tukemiseksi.

10 HENKILÖSTÖN JA TALOUDELLISTEN VOIMAVAROJEN KUVAUS*Kuvataan toimijan erityisosaaminen ja esitetään puitteet (tilat, välineet ja laitteet), toimintaympäristö, taloudelliset voimavarat, palkattava henkilöstö ja heidän työkuukausiensä määrä henkilöittäin, vakituisen henkilöstön osallistuminen (työkuukaudet), vapaaehtoistyön osuus/määrä sekä mitä toimintoja/tehtäviä aiotaan korvata palkkioperusteisesti tai ostaa muualta.*

Metropolia Ammattikorkeakoulu on Suomen suurin sosiaali- ja terveysalan, mm. sairaanhoitajien, kättilöiden, terveydenhoitajien ja sosionomien, kouluttaja. Metropolia tuo hankkeeseen seksuaaliterveyden edistämisen-, arviointi- ja osallisuusosaamisen, terveyden ja hyvinvoinnin verkostot ja opiskelijayhteistyön sekä vahvan hankehallinto- ja koordinaatioosaamisen. Hankkeessa on varattu projektipäällikölle 5 kk (koordinointi, hallinto, yhteydet yhteistyökumppaneihin, hankkeen sovittaminen amk:n opetukseen, materiaalien tuottaminen, hankkeen linkitys Metropolian terveysalan koulutukseen ja täydennyskoulutukseen, seksuaaliterveyden edistämisen asiantuntija), sosiaalialan asiantuntija-fasilitaattorille 5 kk (ryhmätoiminnan suunnittelu ja fasilitointi, ammattilaisten koulutuksen suunnittelu ja toteutus), mielenterveyden edistämisen asiantuntijalle 2 kk (ryhmätoiminnan ja ammattilaisten koulutuksen suunnittelu ja toteutukseen osallistuminen), terveyden edistämisen tutkimus- ja arviointiasiantuntijalle 3 kk (arvioinnin suunnittelu ja toteutus, hankkeen kehittämiseen osallistuminen), itsearvioinnin fasilitaattorille 1 kk (Metropolian 3x3 arviointi, projektipäällikön tukena hankkeen itsearvioinnissa) sekä projektiassistentille 3 kk (arviointiaineiston käsittely, viestintä, tilaisuuksien järjestäminen). Metropolian opiskelijat osallistuvat ryhmätoiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin osana opintojaan.

Kohtaus ry on ruohonjuuritasolla toimiva organisaatio, jonka tarkoituksena on tuottaa yhdessä 18-29-vuotiaiden aikuisten kanssa monimuotoista yhteisöllistä toimintaa. Tavoitteena on vähentää nuorten ei-toivottua yksinäisyyttä, syrjäytymistä ja mielenterveysongelmia. Järjestö tukee nuorten aikuisten kokonaisvaltaista hyvinvointia. Kohtaus ry tuo hankkeeseen vahvat yhteydet kohderyhmään ja kohderyhmän tuntemuksen sekä seksuaalikasvatus- ja osallisuusosaamisen. Kohtaus ry:n tehtävänä on nuorten miesten rekrytointi hankkeen toimintaan, hankkeen viestinnän ja arvioinnin sekä ryhmätoimintamallin suunnittelu, pilotointi, kehittäminen ja levittäminen yhteistyössä Metropolian kanssa. Ryhmätoimintamallin ensimmäinen pilotointi tapahtuu Kohtaus ry:n tiloissa Helsingissä. Hankkeessa on varattu osatoteutuksen projektipäällikölle 1,5 kk (hankkeen suunnittelu, viestintä, arviointiin osallistuminen, hallinto Kohtauksen osalta, yhteistyöverkoston kehittämiseen osallistuminen) ja fasilitaattorille 17,5 kk (ryhmätoiminnan suunnittelu ja toteutus sekä arviointiin

Pk-seudulla ja Oulussa syrjäytymisuhan alla olevien nuorten miesten parissa toimivat järjestöt ja muut organisaatiot osallistuvat hankkeen tulosten levittämiseen, kehittämiseen ja juurruttamiseen omaan toimintaansa. He osallistuvat kehitettävästä ryhmätoimintamallista järjestettävään koulutukseen sekä ottavat sen käyttöönsä toimintaympäristöönsä soveltaen osana omaa työtään.

Ohjausryhmän tehtävänä on ohjata, seurata, arvioida ja kehittää hankkeen toimintaa. Ohjausryhmäläiset tuovat asiantuntemuksensa ja verkostonsa hankkeen kehittämisen ja levittämisen tueksi sekä edesauttavat seksuaali- ja lisääntymismisterveyden edistämisen toimintamallien juurtumista osaksi omaa toimintaansa.

11 HANKKEEN JÄRJESTÄYTYMINEN JA HALLINNOINTI

Esim. hankkeen johto, ohjausryhmän jäsenet, yhteistyöverkostot sekä niiden roolit.

Metropolia kokoaa hankkeelle ohjausryhmän, joka kokoontuu 2 krt/vuosi tai tarpeen mukaan useammin:

- Kohtaus ry, Satu Lekola, sosionomi (amk), toiminnanjohtaja, seksuaaliterapeutti
- Metropolia Ammattikorkeakoulu, Maarit Sinisaari-Eskelinen, seksuaalikasvatuksen asiantuntija, seksuaaliterapeutti, Ttm
- Metropolia Ammattikorkeakoulu, sosiaalityön asiantuntija (nimetään myöhemmin)
- Metropolia Ammattikorkeakoulu, Marianne Sipilä, mielenterveystyönasiantuntija, Ttm, lehtori
- THL:n asiantuntijaedustaja (pyydetään)
- Kalliolan nuoret ry, Poikien talo (pyydetään)
- Sexpo-säätiö (pyydetään)
- Väestöliitto (pyydetään)
- Metropolia Ammattikorkeakoulu, projektipäällikkö (toimii esittelijänä ja sihteerinä)

Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy:

- Hankehallinto, taloushallinto
- Viestintä, yhteistyötahojen rekrytointi
- Hankkeen toteutus ja arviointi
- Hankeviestintä ja tulosten levittäminen
- Materiaalien tuottaminen yhdessä verkostokumppaneiden kanssa
- Fasilitoidun, osallistavan, seksuaali- ja

lisääntymismisterveyttä vahvistavan ryhmätoiminnan suunnittelu yhteistyössä

Kohtaus ry:n ja yhteistyökumppaneiden kanssa sekä ryhmätoiminnan fasilitointi

- Ryhmätoimintamallin levittäminen koulutusten ja seminaarien avulla Metropolian opiskelijoille, seksuaali- ja lisääntymismisterveyden verkostoissa ja järjestöyhteistyönä
- Ryhmätoimintakokeilujen tukeminen levittämisvaiheessa
- Hankkeen linkitys Metropolian terveystieteen ammattilaisten perus- ja täydennyskoulutukseen

Kohtaus ry:

- Hankkeen suunnitteluun ja toteutukseen osallistuminen (ohjausryhmä, toiminnan kehittäminen, kokeilut, arviointi ja yhteisetoimintamallin luominen)
- Fasilitoidun, osallistavan, seksuaali- ja

lisääntymismisterveyttä vahvistavan ryhmätoiminnan suunnittelu

yhteistyössä Metropolian ja yhteistyökumppaneiden kanssa sekä

ryhmätoiminnan fasilitointi - Viestintä, yhteistyötahojen ja osallistujien rekrytointi hankkeeseen

- Ryhmätoimintamallin levittämiseen osallistuminen

- Nuorten miesten seksuaali- ja lisääntymismisterveyttä edistävän toiminnan juurruttaminen osaksi omaa toimintaa

Hankkeeseen osallistuvat verkostokumppanit (paikallisjärjestöt ja muut toimijat pk-seudulla ja Oulussa):

- Hankkeen suunnitteluun ja toteutukseen osallistuminen (ohjausryhmä, arvioinnin ja yhteisen toimintamallin luominen)
- Osallistuminen hankkeen levittämiskoulutuksiin ja ryhmätoimintamallin kokeilujen toteuttaminen omassa toiminnassaan
- Nuorten miesten seksuaali- ja lisääntymisterveyttäedistävän toiminnan juurruttaminen osaksi omaa toimintaa

12 HANKKEEN TARVE

Mihin näyttöön tai kokemukseen tarve perustuu?

Tarve perustuu ensisijaisesti järjestöjen kokemukselliseen ja kohderyhmälähtöiseen tietoon asiakkaidensa seksuaaliterveydestä, sosiaalisista ja tunnetaidoista sekä tutkimuksissa ja mm. Seli-toimintaohjelmassa nostettuun tarpeeseen huomioida syrjäytymisuhan alla olevat miehet. Kohtaus ry:n ylläpitämässä kaupunkiolohuoneessa syrjäytymisuhan alla olevat nuoret miehet ovat yksilömentorointitapaamisissa kertoneet seksuaalisuuteen liittyvästä kokemattomuudestaan ja siihen liittyvistä seurannaisvaikutuksista, kuten ahdistuneisuudesta ja aggressiivisuudesta. Kalliolan setlementin Poikien Talon työntekijät tunnistavat työssään kohderyhmänään nuoret miehet, joiden seksuaaliterveys on heikko liittyen mm. kokemattomuuteen sekä huonoihin sosiaalisiin taitoihin. Sexpo-säätiön tukipuhelin sekä nettineuvonta tunnistaa kokemattomat nuoret miehet omana asiakasryhmänään, joka kaipaa tukea ja konkreettista opastusta sekä sosiaalisten taitojen että seksuaaliterveyteen liittyvien tietojen kehittämisessä.

13 HANKKEEN PÄÄMÄÄRÄ

Päämäärä on hankkeen pitkän aikavälin tavoite.

Päämääränä on kaventaa terveyseroja vahvistamalla syrjäytymisuhan alla olevien nuorten miesten seksuaaliterveyden tunnistusta ja sanoittaa tunteita ja tarpeita. Tätä kautta tuetaan miesten ystävyys- ja seurustelusuhteiden syntymistä,

Lisäksi päämääränä on, että syrjäytymisuhan alla olevien nuorten miesten parissa toimivilla on riittävä osaaminen tavoittamiseen sekä seksuaaliterveyden ja sosiaalisten taitojen tukemiseen osana työtään.

Päämääränä on myös tuottaa tietoa syrjäytymisuhan alla olevien nuorten miesten tarpeista liittyen seksuaaliterveyden seurustelusuhteiden luomiseen, toimivista tavoista tavoittaa tätä kohderyhmää sekä vastata heidän tarpeisiinsa.

14 HANKKEEN KOHDERYHMÄ JA SEN KATTAVUUS

Hankkeella tavoitellaan muutosta seuraavassa kohderyhmässä

Lapset ja nuoret

Lapsiperheet

Työikäiset

Ikääntyneet

Muu kohderyhmä, mikä?

Mikä on kohderyhmäsi suuruus toiminta-alueella?

3 600

Kuinka suuren osan kohderyhmästä tavoitellaan (prosentteina)?

4

Miten kohderyhmä on mukana hankkeen suunnittelussa?

Hanke perustuu järjestöjen kokemukselliseen tietoon asiakkaidensa seksuaaliterveydestä sekä sosiaalisista ja tunne- ja tunteiden nuorten miesten nostamiin tarpeisiin sekä ammattilaisten havaintoihin kehittämistarpeista ja kokemukseen kohderyhmän perustuu myös tutkimustietoon nuorten miesten riskikäyttäytymisestä sekä seksuaali- ja lisääntymisterveydestä. Hanke kohderyhmästä ja seksuaaliterveyden edistämisestä: Kohtaus ry toteuttaa ryhmätoimintaa kohderyhmän parissa ja opilaitoksissa ja Metropolia toteuttaa hankkeita kohderyhmän parissa ja on seksuaalikasvatuksen kehittäjä ja koulutusosallistuu kehittämiseen.

Kohderyhmä: Pk-seudun ja Oulun 18-29-vuotiaista n. 10800 miehellä ei ole seurustelukokemusta. Tässä ryhmässä keskimääräistä (2-15 %) suurempi - oletuksena 33 % -> 3600 miestä.

15 KOHDENNETAANKO TOIMENPITEITÄ ERIKSEEN ERILAISILLE VÄESTÖRYHMILLE PERUSTUEN SEURAAVAAN JAOTTELUUN?

☒ Sukupuoli	☒ Ikä
☒ Alue	☐ Koulutus
☐ Maahanmuuttajat	☐ Muu, m...

Keihin toimenpiteet kohdistuvat?

Syrjäytymisvaarassa olevat, pk-seudulla ja Oulussa asuvat 18-29-vuotiaat nuoret miehet, jotka ovat opiskelun ja työttömyyden eläkkeellä tai heidän opintonsa ovat vaarassa keskeytyä. Miehillä on heikot seksuaaliterveystiedot sekä sosiaaliset taidot yksinäisyydestä, eristäytyneisyydestä ja mielenterveysongelmista. Heillä on vähäinen kokemus seurustelusta ja seksuaalisuutta loukkaavaan vakivaltaan. Monet käyttävät runsaasti pornoa ja heillä on epärealistiset odotukset seurustelusta.

Kohderyhmänä on myös kohderyhmän parissa pk-seudulla ja Oulussa toimivat organisaatiot, jotka ottavat kehitett...

Miten hankkeen toiminta kaventaa väestöryhmien välisiä terveysteroja?

Syrjäytymisuhan alla on suuri joukko nuoria miehiä, joiden elämässä on erilaisia syrjäytymisen riskitekijöitä kuten sosiaaliseen käyttäytymiseen liittyvät haasteet kuten eristäytyneisyys, aggressiivisuus, puuttuvat kontaktit omaan iän sosiaalisiin verkostoihin. Tutkimuksissa on todettu myös puutteita seksuaaliterveystiedoissa. Osalla nuorista miehistä ei ole lainkaan tai on vähäinen kokemus seksistä. Positiivista suhtautumista seksuaalisuuteen ja ihmissuhteisiin ei muodostu eikä nautinnollisiin ja turvallisiin seksuaalisiin ja sosiaalisiin ja tunnetaitojen sekä seksuaalitietojen heikkouden vuoksi. Niko -97:ssä kehitetään osallistava ryhmätoiminta, jossa osallistujat opettelevat tarpeelliseksi kokemiaan sosiaalisia taitoja, tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä saavat seksuaaliterveys- ja tunteiden taitoja. Eristäytyneisyys ja sitä kautta syrjäytymisriskit vähenevät ja seksuaaliterveys kohenee.

16 HANKKEEN TOIMINTA-ALUE

Mikä on hankkeen toiminta-alue niiden toimenpiteiden osalta, mitä hankkeessa tehdään tai mitä hankkeessa kehitetään/testataan?

☐ Koko Suomi	☐ Alue/ma...
☒ Kunta	☐ Muu, m...

17 HANKKEEN TYYPPI

Mikä on hankkeen hanketyyppi? Onko hanke tutkimushanke, kehittämis...

☐ Tutkimushanke	☒ Kehittämishanke
☐ Tutkimus - ja kehittämisshanke	

18 HANKKEEN LÄPIVIENNIN KUVAUS JA SUUNNITELMA

Ongelmat. Mikä on havaittu hyvinvointivaje (kuvattu tarkemmin kohdassa 12)?

Tavoitteet. Minkälaista muutosta tavoitellaan? Hyvä tavoite on täsmällinen, aikataulutettu, realistinen ja mitattavissa oleva.

Toimenpiteet. Mitä menetelmiä käytetään?

Tulos. Mitä on tapahtunut hyvinvointivajeen korjaamiseksi?

Vaikutukset. Miten hyvinvointivajeen tila muuttui? Miten kohderyhmä on hyötynyt hankkeesta?

Onnistumisen mittarit. Mitä mittaria käytetään vaikutusten arvioinnissa ja mikä on sen tavoiteltava taso?

Nuorten miesten eristäytyminen, vaikeus luoda kontakteja ja tunnesäätelyn vaikeus lisäävät syrjäytymisen riskiä.

1. Lisätä nuorten miestensosiaalisia taitoja.

Nuorten miesten heikot taidot kontaktin ottamisessa aiheuttavat itseä ja muita vahingoittavaa seksuaalikäyttäytymistä kuten vihapuhetta ja väkivaltaa.

2. Lisätä nuorten miestentunnetaitoja.

3. Lisätä nuorten miestenvuorovaikutustaitoja.

4. Lisätä nuorten miesten kykyä luoda:

kaverisuhteita seurustelusuhteita

5. Vahvistaa nuorten miestenseksuaalioikeuksien toteutumista.

6. Vähentää vahingoittavaa seksuaalikäyttäytymistä.

1. Fasilitoitu osallistava ja matalakynnyksinen pienryhmätoiminta
2. Yksilöity tuki ja opastus
3. Tukipalveluihin ohjaus tarvittaessa

Pienryhmätoiminta (2 tapaamista/vko, 2-4 h/krt)
a) Pilotti 1, Kohtaus ry:ssä, 40 miestä ajalla 9/2018-12/2020
b) Pilotti 2, 20 miestä ajalla 9/2019-12/2020
c) Pilotit 3-12, 100 miestä ajalla 9-12/2020

1) 150 nuorta miestä: -mukana ryhmätoiminnassa -saanut yksilötukea
2) 80% nuorista miehistä kokee: - sosiaalisten taitojen kehittyneen -tunnistaa paremmin tunteita vuorovaik.taitojen kehittyneen
3) 60% nuorista miehistä: -saanut uusia kaverisuhteita -saanut keinoja luoda seurustelusuhteita

Kohderyhmän eristäytyneisyys väheni. Nuoret osaavat ja uskaltavat ottaa enemmän kontaktia ihmisiin ja kokeilevat seurustelusuhteita. Tieto seksuaalisuudesta ja lisääntymisterveydestä vahvisti positiivista seksuaaliterveyttä ja miehet ovat valmiimpia tekemään vastuullisia ja väkivallattomia päätöksiä seurustelu- ja seksisuhteissaan.

Miesten itsearvio ennen ja jälkeen ryhmätoiminnan (N=kaikki osallistujat) seks.oikeuksien näkökulmasta hyödyntäen World Association for Sexual Health 1999, Planned Parenthood Federation Sexual rights: IPPF declaration 2008
Miesten ryhmähaastattelut (N=4 ryhmää)
Pienryhmien ohjaajien haastattelut (N=15)
Tavoitetaso ks.tulokset

<p>Nuorten miesten positiivinen seksuaaliterveys ei toteudu koska seksuaali- ja lisääntymisterveyteen liittyvät tiedot ovat epärealistiset ja puutteelliset.</p>	<p>1. Lisätä nuorten miesten tietoja seksuaalisuudesta ja seksuaalioikeuksista. 2. Vahvistaa realistista kuvaa parisuhteista, seksuaalisuudesta ja seksitavoista. 3. Lisätä nuorten miesten tietoisuutta seksuaali- ja lisääntymisterveyden palveluista ja niihin hakeutumisesta.</p>	<p>1. Fasilitoitu, osallistava ja matalakynnyksinen pienryhmätoiminta 2. Yksilöity tuki ja opastus 3. Tukipalveluihin ohjaus tarvittaessa</p>	<p>Nuorista miehistä 1) 80% kokee saaneensa uutta tarpeellista tietoa 2) 60% kokee tietoisuuden parisuhteista, seksuaalisuudesta ja seksitavoista lisääntyneen 3) 80% on saanut tietoa seksuaaliterveyspalveluista</p>	<p>Miehillä on käytössään realistista, tieteelliseen tutkimukseen perustuvaa, uutta seksuaaliterveyteen liittyvää tietoa, jota he voivat hyödyntää omaan seksuaalisuuteensa ja ihmissuhteisiinsa liittyvien päätösten tekemisessä.</p>	<p>Kaikille osallistujille osaamisen mittaus seksuaalioikeuksien näkökulmasta hyödyntäen World Association for Sexual Health (1999) sekä International Planned Parenthood Federation Sexual rights: an IPPF declaration. (2008) ryhmien alussa ja lopussa.</p> <p>Miesten ryhmähaastattelut (N=4 ryhmää)</p> <p>Tavoitetaso ks. tulokset</p> <p>Ryhmähaastattelut 4 ryhmään osallistuvilta nuorilta miehiltä.</p>
<p>Seksuaalipalvelut tavoittavat kohderyhmää heikosti ja ne mielletään usein naisille suunnatuiksi. Nuoret miehet eivät tule huomioituiksi, kuulluksi</p>	<p>1. Lisätä miesten mahdollisuuksia tuoda esiin tarpeitaan liittyen palveluihin 2. Lisätä sote-alalla toimivien seks. terv. liittyvää osaamista 3. Integroida sos. taitoja painottavaa seks. kasvatusta</p>	<p>1. Fasilitoitu osallistava ja matalakynnyksinen pienryhmätoiminta 2. Nuorten miesten tarvekartoitukset 3. Uuden ryhmätoimintamallin koostaminen ja konseptin</p>	<p>1) 80% kohderyhmästä kokee tullessa kuulluksi ja saaneensa vaikuttaa 2) 25 organisaatiota on osallistunut koulutuksiin 3) 80%</p>	<p>Kohderyhmä kokee saaneensa vaikuttaa hankkeen sisältöihin ja tullessa kuulluksi sekä kokevat kehittämistyön merkitykselliseksi.</p>	

ja pääse vaikuttamaan palveluiden sisältöihin.

ammattilaisista kokee saaneensa uuden

Ammattilaiset saavat uuden

Pienryhmien ohjaajien haastattelut (N=15)

Palautelomake kaikilta

Hakemus 201810116

14.6.2017

Sivu: 6

syrjäytymisuhan alla olevia nuoria miehiä kohtaavien tahojen toimintaan
4.Vahvistaa puheeksi ottamista ja laadukasta kohtaamista sekä palveluihin ohjaamista

luominen
4. Kirjallinen tuotos mallista
5.Koulutukset
6. Koulutukseen osallistuneet kokeilevat mallia omassa toiminnassaan

työmenetelmän
4) 12 organisaatiota on kokeillutmallia
5) 80% ammattilaisista kokee, että malli helpottaa seksuaaliterveyteen liittyvien asioiden puheeksiottamista kohderyhmän kanssa

välineen syrjäytymisuhan alla olevien nuorten miesten seksuaalikasvatukseen. Positiivinen seksuaaliterveys (fyysinen, psyykkinen, emotionaalinen, sosiaalinen) -> syrjäytymisriski vähenee

koulutukseen osallistuvilta (N=40).

Tavoitettava taso ks. tulok:

Syrjäytymisuhan alla olevien nuorten miesten seksuaaliterveyden edistämiseen liittyvistä tarpeista, palvelujen käytön esteistä ja palvelujen toimivuudesta on vähän tutkittua tietoa.

Tuottaa arviointitietoa syrjäytymisuhan alla olevien nuorten miesten seksuaaliterveyden edistämiseen liittyvistä tarpeista, palvelujen käytön esteistä ja palvelujen ja niihin ohjaamisen toimivuudesta

Arvioinnissa huomioidaan Selitoimintaohjelman tavoitteet ja toimenpiteet, erityisesti miesten seli-palvelujen käyttö, seksuaalioikeudet, sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuus. Koostetaan arviointitieto liittyen Edistä, ehkäise, vaikutatoimintaohjelman

Arviointiraportti tuottaa tietoa Edistä, ehkäise, vaikutatoimintaohjelman 2017-2020 tavoitteiden saavuttamisesta ohjelman arvioijille ja seuraavan ohjelman kehittäjille sekä sote-alan toimijoille.

Hankkeen seminaarissa arviointituloksiin osallistuu 50 ammattilaista.

Tuotettu tietoa syrjäytymisuhan alla olevien nuorten miesten seksuaali- ja -käyttäytymisestä eriarvoisuuden vähentämiseksi ja väestön seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämiseksi Seli-ohjelman arviointiin ja uuden

Seli-ohjelman 2014-2020 arvioijat ja uuden ohjelman valmistelijat lisääntymisterveystietoudestasekä seminaarin osallistujat kokevat saaneensa hyödyllistä tietoa syrjäytymisvaarassa olevien nuorten miesten tarpeista liittyen seksuaaliterveyden edistämiseen.

1)	Seli-	2017-2020 tavoitteiden	ohjelman taustaksi sekä
	toimintaohjelman	saavuttamiseen. Levitys	kohderyhmän
	20142020 arviointiin ja	Innokylän, seminaarien ja	parissa toimivien ja
2)	sote-alan	raportin avulla.	kuntatoimijoiden toiminnan
	toimijoille		kehittämiseen.

19 HANKKEESSA KÄYTETTY MENETELMÄ ON:

Menetelmällä tarkoitetaan sitä valittua tapaa toimia, jolla tavoiteltava muutos saadaan aikaiseksi.

☒ uusi, eikä sitä ole arvioitu	☐ koettu hyväksi, mutta sitä ei vielä ole arvioitu
☐ arvioitu; viite tähän	☐ "hyvä käytäntö", kenen mukaan/missä järjestelmässä

Lisätietoja menetelmästä, esimerkiksi perustelut menetelmän valinnalle:

Hankkeen menetelmänä on fasilitoitu, osallistava ja matalakynnyksinen pienryhmätoiminta. Lisäksi hyödynnetään yksilöllistä tukea ja opastusta sekä tarvittaessa tukipalveluihin ohjausta. Kokeilemme sekä avoimia että suljettuja ryhmiä. Järjestöjen kokemuksen mukaan kohderyhmän on helpompi osallistua avoimiin ryhmiin, kun taas suljetuissa ryhmissä teeman käsittelyssä voidaan päästä syvemmälle, mutta osallistujien rekrytoiminen voi olla haastavampaa. Molempiin ryhmiin rakennetaan avoin ja luottavainen ilmapiiri, jonka myötä miehet tuovat helpommin esiin omia ajatuksia ja ideoita käsiteltävien teemojen tiimoilta. Innostava ja arvostava ilmapiiri myös synnyttää osallisuuden tunnetta ja ehkäisee syrjään jäämistä. Ryhmissä kokeillaan erilaisia menetelmiä, joista kerätään systemaattisesti palautetta osallistujilta ja niitä kehitetään edelleen yhdessä miesten kanssa. Näin löydämme miesten kannalta mielekkäimmät tavat käsitellä teemaa ja saamme rakennettua asiakaslähtöisen ryhmätoimintamallin. Hyödynnämme toiminnallisia menetelmiä kuten erilaisia harjoitteita ja kokeiluja, keskusteluja, tietoiskuja, vierailuja, pelejä ja muita luovia menetelmiä. Menetelmien avulla korostetaan miesten voimavaroja ja annetaan heille mahdollisuus tulla aidosti kuulluksi.

Syrjäytymisuhan alla olevilla nuorilla miehillä ei ole paljoakaan paikkoja, joissa voisivat harjoituttaa sosiaalisia taitojaan sekä lisätä seksuaaliterveystietojaan faktaan perustuen. Toteuttamamme ryhmätoimintamalli antaa mahdollisuuden näihin molempiin asiantuntijoiden ja vertaistuen avulla. Sosiaalisten taitojen lisäksi ryhmissä vahvistetaan seksuaaliterveystietoja, annetaan mahdollisuus vertaistukeen sekä esitellään erilaisia palveluita, joiden pariin miesten on mahdollista hakeutua. Ryhmien vetäjiltä tämä vaatii asiantuntijuutta niin seksuaaliterveydestä, ryhmän ohjaamisesta sekä fasilitoinnista. Vetäjän tulee osata huomioida niin yksilöt kuin huomioida ryhmän tarpeet. Hänen tulee osata luoda arvostava ja turvallinen ilmapiiri sekä rohkaista miehiä osallistumaan heidän omien valmiuksien mukaan.

Ammattilaisille järjestettävissä koulutuksissa käydään läpi hankkeessa luotu ryhmätoimintamalli, jonka avulla he pystyvät entistä paremmin huomioimaan miesten tarpeet ja saada heidän äänensä ja tarpeensa kuuluviin. Malli edesauttaa myös seksuaaliterveystietojen vahvistumista, miesten osallisuuden tunteen syntymistä, väkivallattomuuteen kasvattamista ja moninaisuuden arvostamista. Koulutuksissa ammattilaiset pääsevät verkostoitumaan ja suunnittelemaan yhdessä mallin soveltamista omaan toimintaan. Yhteisen koulutuksen jälkeen ammattilaisia tuetaan kokeilemaan puolen vuoden ajan toimintamallia käytännössä omaan toimintaansa soveltaen. Tämä antaa hankkeelle arvokasta tietoa mallin kehittämiseen edelleen ja samalla tukee toiminnan leviämistä ja juurtumista ammattilaisten ja nuorten omakohtaisten kokemusten avulla arviointitiedon tukemana.

20 ARVIOINTISUUNNITELMA

Millä tavalla hankkeen tavoitteiden saavuttamista arvioidaan hankkeen aikana ja lopuksi? Kuvaile onnistumisen mittareiden hyödyntämistä.

Hankkeessa käytetään jatkuvan arvioinnin tukena Metropolia Ammattikorkeakoulun 3*3 projektin itsearviointimallia ja Suunta-työkalua. Kohderyhmä tekee alussa ja lopussa itsearvion liittyen tavoitteisiin ts. tieto- ja taitotasoon, johon hankkeessa halutaan vaikuttaa (onnistumisen mittarit kts. luku 18). Pienryhmien osallistujia ja ohjaajia haastatellaan systemaattisesti hankkeen ajan pohjaten kohderyhmälle ja toimintamallille asetettuihin tavoitteisiin. Koulutukseen osallistuvilta ammattilaisilta kerätään palaute koulutuksesta, hankkeesta kehitettävästä mallista ja sen toimivuudesta.

Arviointi tukee hankkeen suunnittelua, toteutusta ja tavoitteiden saavuttamista. Se antaa ohjausryhmälle mahdollisuuden seurata hankkeen etenemistä ja olla omalta osaltaan tavoitteiden saavuttamisen tukena. Hankkeen tulokset kootaan ja julkaistaan seuraavan seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelman suunnittelun pohjaksi.

HANKKEEN TOIMINTAMALLIN HYÖDYNTÄMINEN JA JUURTUMINEN

21 Miten hankkeen toimenpiteet mahdollistavat hyvien käytäntöjen juurtumisen omaan toimintaan?

Hankkeen tarve pohjautuu kohderyhmän parissa toimivien järjestöjen esille nostamaan tarpeeseen. Kohtaus ry on ollut alusta asti mukana hankkeen suunnittelussa ja on toteuttamassa toimintamallia omassa toiminnassaan sekä levittämässä sitä muihin organisaatioihin. Kohtaus ry:n työntekijät ja osallistuvat nuoret miehet saavat kokemuksen ryhmätoimintamallin kehittämisestä ja levittämisestä sekä arviointitietoa mallin toimivuudesta ja kehittämistarpeista. Jatkossa Kohtaus ry voi jatkaa ryhmätoimintamallin kehittämistä osana omaa toimintaansa ja soveltaa sitä muuhun ryhmätoimintaan.

Hankkeeseen mukaan tulleet, syrjäytymisuhan alla olevien nuorten miesten parissa toimivien organisaatioiden (11 kpl) työntekijät ovat saaneet koulutuksen toimintamallin käyttöön, kokemuksen sen soveltamisesta omaan toimintaansa, palautetta osallistujilta ja tietoa mallin arvioinnista sekä tukea toiminnan juurruttamiseen omaan toimintaansa. Jatkossa organisaatiot voivat levittää mallia omassa toiminnassaan soveltamalla sitä erilaisiin ryhmiin sekä levittämällä sitä verkostoissaan.

Metropolia Ammattikorkeakoulu kerää hankkeen arvioinnin kautta tietoa toimintamallin toimivuudesta ja sote-alan täydennyskoulutustarpeista syrjäytymisuhan alla olevien nuorten miesten seksuaaliterveyden edistämistarpeisiin liittyen. Metropolia voi jatkossa tarjota koulutusta mallin toteuttamisesta ja vastata muihin esille nousseisiin täydennyskoulutustarpeisiin. Lisäksi mallia hyödynnetään soveltuvin osin Metropoliasa kättilöiden, sairaanhoitajien ja terveydenhoitajien koulutuksessa.

22 Miten hankkeen hyväksi havaittuja käytäntöjä levitetään organisaation ulkopuolelle?

Hankkeen sisäisestä ja ulkoisesta viestinnästä vastaa hankkeen projektipäällikkö yhteistyössä muun hankehenkilöstön kanssa. Hankkeesta tehdään tarkennettu viestintäsuunnitelma. Ohjausryhmien ja mahdollisten työryhmien kokouksista tehdään muistiot, jotka jaetaan ryhmien jäsenille ja sopimuksen mukaan rahoittajalle sekä muille kiinnostuneille. Ohjausryhmän jäseniä kannustetaan viestimään hankkeesta omissa verkostoissaan.

Hankkeessa koulutetaan pk-seudulla ja Oulussa yhteensä 40 ohjaajaa 25 organisaatiosta käyttämään hankkeessa kehitettyä ryhmätoimintamallia. Koulutuksessa viestitään myös kohderyhmän esille nostamista seksuaaliterveyspalvelujen kehittämistarpeista. Koulutuksessa osallistujat miettivät myös mahdollisuuksia soveltaa toimintamallia eri toimintoihin omassa organisaatiossaan sekä viestiä toimintamallista ja nuorten tarpeista omassa organisaatiossaan ja verkostoissaan.

Tuotettu toimintamalli viedään Innokylään ja sitä kautta sote-alan toimijoiden käyttöön. Toimintamallista, sen kokeiluista ja arviointituloksista viestitään paikallisesti ja valtakunnallisesti hyödyntäen Metropolian, Kohtaus ry:n sekä yhteistyöjärjestöjen viestintäkanavia kuten nettisivuja, some-kanavia ja uutiskirjeitä. Lisäksi hankkeesta ja sen tuloksista viestitään syrjäytymisuhan alla olevien miesten parissa toimiville hankkeille mm. ELY-keskusten kautta (erityisesti ESR, erityistavoite 8.1 Työ- ja koulutusurien sukupuolenmukaisen eriytymisen lieventäminen, miesten syrjäytymisen ehkäisyyn liittyvät hankkeet).

Hankkeen tuloksista järjestetään seminaari, jossa viestitään sekä toimintamallista että arviointituloksista sisältäen nuorten miesten esille nostamat kehittämistarpeet että yhteydet Seli-ohjelman arviointiin. Lisäksi hankkeesta viestitään verkostotapaamisissa kuten Ammattikorkeakoulujen seksuaalikasvatusverkoston ja Kättilöopettajien tapaamisissa.

Arviointitieto Seli-ohjelman 2014-2020 arviointiin ja uuden toimintaohjelman valmisteluun liittyen toimitetaan ohjelman arvioitsijoille THL:n ja STM:n käyttöön sekä hyödynnettäväksi Seli-ohjelman valtakunnallisessa arviointiseminaarissa.

23 EETTISET NÄKÖKOHDAT

Millaisia eettisiä kysymyksiä hankkeeseen mahdollisesti liittyy? Miten ne otetaan hankkeessa huomioon? Tutkimusten osalta selvitetään, milloin tutkimus on käsitelty eettisessä toimikunnassa, ja liitetään mukaan toimikunnan lausunto.

Seksuaalisuuteen ja siihen kytkeytyviin toimintoihin ja niiden puheeksiottamiseen liittyy erityinen vaatimus sensitiivisyydelle, joka huomioi sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuuden sekä monikulttuurisuuden erityispiirteet. Hankkeessa kuunnellaan nuoria miehiä, heidän toiveitaan ja kokemuksiaan. Aiheet pyritään ymmärtämään laaja-alaisesti ja siten, että ne tulevat luontevaksi osaksi miesten seksuaali- ja lisääntymisterveyttä ja positiivista mielenterveyttä, jotta seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistäminen koetaan positiiviseksi asiaksi, myös yksin elävillä. Hankkeessa nuoret tulevat tietoisiksi seksuaalioikeuksistaan, he osaavat puolustaa omia oikeuksiaan, kunnioittavat toisten oikeuksia ja tunnistavat väkivaltaisen kohtelun ja hyväksikäytön riskejä. Seksuaalioikeudet ovat ihmisoikeuksia ja seksuaalikasvatus on keskeinen seksuaalioikeus.

Hankkeessa annetaan nuorille miehille mahdollisuus asioiden käsittelyyn avoimessa, positiivisessa sekä luottamuksellisessa ilmapiirissä.

Seksuaalikasvatus nähdään erottamattomana osana kasvatusta ja sitä tarvitaan koko elämän ajan. Hankkeessa mukana olevia nuoria miehiä tuetaan toimimaan siten, että he osaavat ottaa vastuuta omasta elämästään ja omista valinnoistaan. Vastuulliset valinnat tarvitsevat tuekseen riittävästi tietoa ja myös mahdollisuuden harjoitella opeteltavia asioita. Tiedon ja osaamisen kerryttämistä pohditaan ja tehdään yhdessä muiden osallistujien kanssa. Siksi on tärkeää, että toteutettavissa ryhmissä käydään arvokeskustelua.

Hankkeessa tuetaan ikään nähden sopivaa ja kulttuurisesti merkityksellistä tapaa käsitellä seksiä ja ihmissuhteita tieteellisesti paikkaansa pitävällä, realistisella ja ei-tuomitsevalta tavalla. Hankkeessa on mahdollisuus tarkastella omia arvojaan ja asenteitaan ja kehittää seksuaalisuuden eri näkökohtiin liittyviä päätöksenteko-, viestintä- ja riskientorjuntataitoja.

Hankkeessa noudatetaan Hyvää tieteellistä käytäntöä (TENK 2012) sekä Valtakunnallisen sosiaali- ja terveystieteiden neuvottelukunnan (ETENE 2012) ohjeita.

24 MAHDOLLISET RISKIT

Millaisia riskejä tai odottamattomia tapahtumia hankkeen toiminnan toteuttamiseen voi liittyä? Miten niihin on varauduttu?

Riski: Hankkeen toiminta jää pienen ryhmän toiminnaksi, jolloin hankkeen kustannus-hyöty-suhde jää heikoksi. **Hallinta:** Hanke kohdistuu pienehköön, mutta seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämisen näkökulmasta tärkeään ja heikosti tavoitettuun kohderyhmään. Hankkeessa kehitettävällä toiminnalla voidaan ennaltaehkäistä nuorten miesten syrjäytymistä, mikä on yhteiskunnan näkökulmasta sekä inhimillisesti että taloudellisesta tärkeää. Lisäksi tukemalla syrjäytymisuhan alla olevien nuorten miesten sosiaalisia taitoja ja seksuaaliterveyttä sekä vähentämällä yksinäisyyttä voidaan pidemmällä tähtäimellä ehkäistä myös seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa, jolloin hankkeella on välillisiä vaikutuksia myös kohderyhmän ulkopuolelle. Hankkeessa kehitettävä toimintamallia pilotoidaan erilaisissa toimintaympäristöissä ja siitä tehdään taloudellisesti kevyt, se kuvataan huolellisesti, siitä viestitään innostavasti koko hankkeen ajan ja sen levittämisestä huolehditaan. Toimintamallia voidaan hyödyntää erilaisissa kohderyhmissä, jotka tarvitsevat sosiaalisten ja tunnetaitojen vahvistamista ja kohtaavat vastaavia ongelmia. Tällaisia kohderyhmiä voivat olla mm. yksinäiset, mielenterveys- ja päihdekuntoutujat, vammaiset sekä koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevat. Hankkeen tuottamille ratkaisuille on laajaa, valtakunnallista tarvetta.

Riski: Projektiryhmän jäsen sairastuu projektin kriittisessä vaiheessa.

Hallinta: Asetetaan projektiryhmän jokaiselle jäsenelle varahenkilö, joka on tietoinen henkilönsä vastuista. Hankkeessa toimitaan työpareina, jolloin tieto hankkeen toiminnoista ei ole yksittäisten ihmisten varassa.

Riski: Nuorten miesten ryhmien kokoamiseen liittyvät vaikeudet

Hallinta: Kohtaus ry:n ja sen verkostojen toiminta tavoittaa jo tällä hetkellä Niko -97 -kohderyhmään kuuluvia nuoria miehiä ja tarve kohdennetulle toiminnalle on noussut tästä ryhmästä. Järjestöjen viestintäkanavat ja -tavat tavoittavat hankkeen kohderyhmää jo nyt ja viestintää kehitetään hankkeessa

edelleen. Lisäksi järjestöjen välinen asiakasohjaus on toimivaa, joten verkostosta pystytään ohjaamaan nuoria hankkeen toimintaan. Hyödynnetään kaikkien hanketoimijoiden verkostoja ja tehdään tiivistä yhteistyötä myös muiden syrjäytymisuhan alla olevien miesten parissa toimivien tahojen ja hankkeiden kanssa kuten Ohjaamot, nuorten työpajat, Vamos, seurakunnat, järjestöt, Valma-ryhmät, ammatilliset oppilaitokset ja korkeakoulut Metropolian opiskelijoita unohtamatta, opiskelijaterveydenhuolto sekä ESR- ja STEA-hankkeet.

Riski: Levityskoulutukseen ei saada riittävästi osallistujia, jotka lähtevät kokeilemaan toimintamallia omassa toiminnassaan. **Hallinta:** Hankkeessa olevien toimijoiden verkostoissa on kiinnostusta kohderyhmää ja mallia kohtaan myös valtakunnallisesti ja hanke pohjautuu kohderyhmän parissa toimivien tahojen esille nostamaan tarpeeseen. Hankkeelle tehdään sen käynnistyessä viestintäsuunnitelma, jossa kartoitetaan hankkeessa kehitettävästä toiminnasta potentiaalisesti kiinnostuneet tahot, viestitään heille hankkeesta ja sen tuloksista sekä kontaktoidaan heitä kiinnostuksen herättämiseksi. Hankkeen koulutukseen rekrytoidaan tahoja, joiden toimintaa hankkeessa kehitetty toimintamalli täydentää..

Riski: Toiminnallisen ryhmätoimintamallin kehittäminen epäonnistuu

Hallinta: Toimintamallin rakentaminen pohjautuu vahvalle kokemukselle ja tutkimustietoon kohderyhmästä sekä

mielenhyvinvoinnin vahvistamisesta ja seksuaalikasvatuksesta. Mallia kehitetään spiraalimaisesti. Ensimmäisessä vaiheessa määritellään ryhmätoimintamallin arvo käyttäjälle. Työn edetessä malli täsmentyy ja konkretisoituu. Myöhemmin toiminnan edetessä muodostuu jäsentyneempi käsitys siitä, minkälaisesta mallista on kysymys, ja miten se kytkeytyy toimintaympäristöön. Mallia kehitetään yhdessä kohderyhmän ja ammattilaisten kanssa erilaisissa toimintaympäristöissä jatkuvan arvioinnin tuella. Mallin kehittämisessä huomioidaan se, että mallia tullaan käyttämään järjestöissä, joissa seksuaalikasvatusta ei ole aiemmin erityisesti painotettu. Mallista kehitetään selkeä ja erilaisiin toimintaympäristöihin sovellettavissa oleva. Kehittämisessä huolehditaan siitä, että se tukee moninaisuutta.

Riski: Hankkeen juurruttaminen tavoitteiden mukaisesti on vaikeaa

Hallinta: Hankkeen suunnittelussa ja toteutuksessa on keskeisessä roolissa tahoja, joilla on tarve hankkeessa kehitettävälle toiminnalle. Kohtaus ry verkostoineen on nostanut hankkeen tarpeen esille sekä ollut keskeisessä roolissa hankkeen suunnittelussa ja on hankkeen toteuttajana alusta loppuun saakka. Kohtaus ry:llä on vahva tarve tukea syrjäytymisvaarassa olevien nuorten miesten sosiaalisia taitoja ja seksuaaliterveyttä. Hanke tukee järjestön strategian toteuttamista ja sopii muuhun toimintaan. Hankkeen levittämisen vaiheessa organisaatiot saavat koulutuksen mallin käyttöönotosta, lähes puolen vuoden kokemuksen sen toteuttamisesta ja soveltamisesta omaan toimintaansa. Kokeilujen tukemiseen on varattu resursseja.

25 ARVIO HANKKEEN TALOUDELLISISTA VAIKUTUKSISTA

Tässä hankkeessa kohderyhmänä ovat 18-29-vuotiaat pk-seudulla ja Oulussa asuvat syrjäytymisvaarassa olevat miehet, jotka opiskelevat, mutta heidän opintonsa ovat vaarassa keskeytyä tai he ovat työelämän ulkopuolella ja elävät toimeentulotuella tai työttömyystuella tai he ovat eläkkeellä.

Kohderyhmään kuuluvilla miehillä on heikot seksuaaliterveyteen liittyvät tiedot, runsasta pornon käyttöä, epärealistiset odotukset seksistä ja seurustelusta. Miesten tunne- ja sosiaaliset taidot ovat heikot, he ovat yksinäisiä, eristäytyneitä ja heillä on vähäinen kokemus seurustelusta ja vähän tai ei ollenkaan seksikokemuksia. Miehillä voi esiintyä myös mielenterveysongelmia.

Se, että syrjäytymisuhassa olevat kohderyhmään kuuluvat nuoret miehet eivät saa tarvitsemiaan seksuaaliterveyteen liittyviä tietoja ja -palveluita, voi johtaa heidän seksuaali- ja lisääntymisterveytensä heikkenemiseen ja sosiaali- ja terveystalouden tarpeen lisääntymiseen. Syrjäytyminen aiheuttaa terveysongelmia, jotka myös johtavat korkeampiin kustannuksiin. Toisaalta on myös todennäköistä, että heikko terveydellinen tila, esimerkiksi mielenterveysongelmat, voivat johtaa syrjäytymiseen.

Tämän hankkeen toimenpiteet ovat investointeja tulevaisuuteen ja niiden hyödyn näkemistä vaikeuttaa seurausten ilmeneminen usealla eri tavalla sekä pitkällä aikavälillä. Jos kohderyhmälle ei tehdä mitään, jatkuu nykyisen kaltainen kehitys eli syrjäytyminen myös tulevaisuudessa. Tukemalla kohderyhmän seksuaali- ja lisääntymisterveystietoja ja sosiaalisia taitoja ja lisäämällä työntekijöiden osaamista sekä kohderyhmän tuntemusta, vaikutetaan välillisesti syrjäytymisuhkaan. Samalla hanke vaikuttaa sosiaali- ja terveydenhuollon ja laajemminkin yhteiskunnan kustannuksiin, joita syntyy kohderyhmän seksuaali- ja lisääntymisterveyden heikkenemisestä, terveyspalveluiden käytöstä, mielenterveysongelmista ja vahingoittavasta seksuaalikäyttäytymisestä, työttömyydestä sekä syrjäytymisen jatkumisesta. Opetus- ja kulttuuriministeriön arvion mukaan yhden syrjäytyneen nuoren hinta yhteiskunnalle on 1,2 miljoonaa euroa. Nuorten miesten syrjäytyminen on lisääntynyt lähes 10:llä prosentilla kymmenessä vuodessa. Hankkeen aikana tavoitetaan 150 syrjäytymisuhan alla olevaa nuorta miestä. Toimintamallia voidaan hyödyntää erilaisissa kohderyhmissä, jotka tarvitsevat sosiaalisten ja tunnetaitojen vahvistamista ja kohtaavat vastaavia ongelmia. Tällaisia kohderyhmiä voivat olla mm. yksinäiset, mielenterveys- ja päihdekuntoutujat, vammaiset sekä koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevat. Hankkeen tuottamille ratkaisuille on laajaa, valtakunnallista tarvetta.

BUDJETTI POISTETTU LIITTEESTÄ

AIESOPIMUS YHTEISTYÖSTÄ

Niko -97

1 OSAPUOLET:

- Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy, Y-tunnus 2094551-1 (jäljempänä "Metropolia")
- Kohtaus ry, Y-tunnus 2678841-4

2 SOVELTAMISALA

Osapuolet jättävät STM:n ja THL:n avaamaan Terveiden edistämisen määrärahaan rahoitushakemuksen koskien hanketta Niko -97 (myöhemmin "Hanke"). Hanke on Terveiden edistämisen määrärahaan mukainen hanke, jossa rahoittajan hankkeelle myöntämä rahoitus jaetaan tämän aiesopimuksen osapuolille rahoitushakemuksen ja sen liitteiden mukaisesti.

Osapuolet sitoutuvat toteuttamaan Hankkeen yhteistyössä, hakemuksen ja sen liitteiden mukaisesti, mikäli haettu rahoitus myönnetään ja Hanke toteutuu.

3 KOORDINAATTORI

Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy toimii Hankkeen koordinaattorina.

4 RAHOITUSPÄÄTÖS JA SEN EHDOT

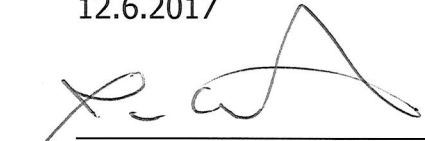
Osapuolet sitoutuvat noudattamaan rahoittajan Hankkeen osalta tekemää rahoituspäätöstä ja sen ehtoja. Mikäli Hanke saa hakemuksen mukaisen rahoituksen ja toteutuu, sovitaan Hankkeen tulosten omistus- ja käyttöoikeuksista, rahoituksen maksamisesta sekä muista Hankkeen toteuttamiseen liittyvistä osapuolten välisistä ehdoista erikseen tehtävässä Konsortiosopimuksessa.

5 ALLEKIRJOITUKSET

Kunkin osapuolen allekirjoitus on omalla sivullaan. Sopimusta on tehty lisää lukumäärä kappaletta, yksi kullekin osapuolelle ja yksi liitettäväksi rahoitushakemukseen.

Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy

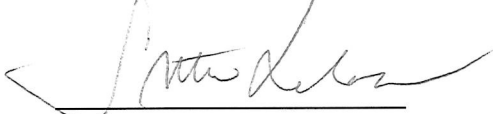
12.6.2017

_____
Jorma Uusitalo
Hallinto- ja talousjohtaja

Kohtaus ry

Helsingissä 13.6.2017

Satu Lekola
Toiminnanjohtaja

Niko -97 alustava aikataulu

	Kevät 2018	Syksy 2018	Kevät 2019	Syksy 2019	Kevät 2020	Syksy 2020
Hankkeen käynnistäminen						
Hankkeen suunnittelu: työ-, viestintä-, arviointi-, juurrutus suunnitelmien tarkennus						
Ryhmätoimintapilotti 1 (Kohtaus ry), 40 miestä						
Ryhmätoimintapilotti 2, 20 miestä						
Ryhmätoiminnan mallintaminen						
Ryhmätoimintamallin kuvaaminen						
Levittämiskoulutukset Hki ja Oulu						
Koulutusmateriaalien tuottaminen						
Ryhmätoiminnan pilotit 3-12 Hki ja Oulu, 100 miestä						
Ryhmätoimintapilottien tuki						
Arviointi ja kehittäminen						
Ohjausryhmä vähintään 2 krt/v						
Viestintä kohderyhmille						
Viestintä hankkeen sisällä						
Viestintä ulkopuolelle						
Juurrutus						
Hallinto, dokumentointi ja raportointi						